

A szegmentált munkaerőpiac a mai Magyarországon

szerzők:

Huszár Ákos, Sik Endre

MTA-TK Szociológiai
Intézet

Budapest, 2018

Tartalom

Bevezetés.....	5
1. A munkaerőpiaci szegmentáció elmélete	5
2. A munkaerőpiac szegmentálódása a mai Magyarországon	8
2.1. A munkaerőpiaci csoportok azonosítása.....	8
2.2. A munkaerőpiaci csoportok szociológiai jellemzői.....	12
3. A szegmensek „működése”	18
3.1. Szegmenseken belüli eltérések egy szegmensképződésben szerepet nem játszó tényező esetében: a korcsoport.....	19
3.2. Szegmenseken belüli eltérések egy szegmensképző tényező esetében: az iskolai végzettség.....	27
4. Következtetések	34
Irodalom	35
Melléklet.....	36
1. melléklet: A foglalkozási csoportok besorolása	39
2. melléklet: Szegmenseken belüli jellemzők korcsoportok szerint	42
3. melléklet: Szegmenseken belüli jellemzők iskolai végzettség szerint	52

Bevezetés

A munkaerőpiaci szegmentáció elmélete abból indul ki, hogy a munkaerőpiac nem folytonos, hanem szakadással. A munkaerőpiacon olyan egymástól elkülönülő szegmentumok azonosíthatók, amelyek között korlátozott az átjárás. A különböző szegmentumokban jelenlévő vállalatok nem versenyeznek egymással, mert a munkavállalók más, különböző szociológiai jellemzőkkel rendelkező csoportjait célozzák meg. A szegmentációs elmélethez kapcsolódó vizsgálatok arra vállalkoznak, hogy a munkaerőpiac strukturálódásának mechanizmusait, s ezzel a társadalom rétegződésének fő vonásait szisztematikusan feltárják. E vizsgálatok így – a szakadások, a korlátozott elmozdulások, illetve az intézményesedett szubkulturális helyzetek dinamikus vizsgálata révén – hozzájárulhatnak a társadalmi térben rögzült objektív, a cselekvők számára kényszerítő erővel rendelkező viszonyok feltárásához.

A következőkben arra a kérdésre keressük a választ, hogy egyrészt alkalmas-e a szegmentációs elmélet a mai magyarországi munkaerőpiaci csoportok közötti különbségek megragadására, s ha igen, akkor miben tér el a mai helyzetre alkalmazható szegmentált modell a korábbi eredményektől? Ennek érdekében először a szegmentációs elmélet fejlődését, illetve a hazai kutatási előzményeket tekintjük át (1), majd kísérletet teszünk a mai magyar munkaerőpiac szegmentálására, s az ily módon elkülönített munkaerőpiaci csoportok szociológiai jellemzőinek feltárására (2), végül pedig a kor, illetve az iskolai végzettség változóinak részletesebb, de továbbra is csupán deskriptív elemzése révén az egyes munkaerőpiaci szegmentumok „működésébe” kívánunk betekintést nyújtani (3).

1. A munkaerőpiaci szegmentáció elmélete

A szegmentációs elmélet alapváltozata egy *duális* elmélet, amely két szegmensre tagolja a munkaerőpiacot (Doeringer–Piore 1971, Galasi–Sik 1977, 1979). A munkavállalók szemszögéből nézve a primer szegmensbe tartoznak a nagyvállalatok és a szervezett szakmák dolgozói, akiknek a fizetése viszonylag magasabb, munkakörülményeik jobbak, munkahelyi-foglalkoztatási stabilitásuk nagyobb, előrejutási esélyeik pedig kedvezőbbek. A szekunder szegmensben jellemzően a kisebb vállalatban, alacsony fizetésért, tartósan rosszabb munkaerőpiaci helyzetben lévő munkaerő található, akik számára a munkahely bizonytalan, az előrejutás fogalma értelmezhetetlen, a képzés értelmetlen és elérhetetlen, s akik között magas a külső jegyeik alapján (nemük, bőruk színe, etnikai hovatartozásuk stb.) hátrányosan megkülönböztetettek aránya. A két szegmentum tartós elkülönülésében kitüntetett jelentősége van a munkaadók (és az ő érdekeit képviselő állam) szabályozásának, illetve a technológiai hatásoknak is.

Az elmélet lényeges – de empirikusan nem igazolt – eleme az is, hogy a két szegmens között korlátozott az átjárás, vagyis egy tőkés, aki a primer szegmensbe fekteti tőkéjét, s ennek megfelelően alakítja ki működési feltételeit, az nem vált át a szekunder szegmensnek megfelelő működésre, illetve egy munkás, aki a szekunder szegmensben kezd el dolgozni, nagy valószínűséggel végig ebben a szegmensben fogja munkaerőpiaci életpályáját tölteni. A két

munkaerőpiaci szegmentum elkülönülésének rögzülésében közrejátszik a munka közben megszerzhető szaktudás és helyismeret növekvő jelentősége, a szakszervezetek, az állam eltérő magatartása a két szegmentumban, illetve az ezekben kialakuló eltérő szegmentum-specifikus szubkultúra is. Belátható ugyanis, hogy az adott szegmentumban töltött idő hosszának függvényében a dolgozó egyre kevésbé lesz alkalmas a másik szegmensbe való átlépésre, mert szegmentum-specifikus szocializáltsága (a munkahelyi viselkedés le nem írt szabályai, a vezető-beosztott viszony eltérései stb.) ezt egyre kevésbé engedi meg.

A primer és a szekunder munkaerőpiaci szegmentum munkavállalóit elkülönítő két legfontosabb jegy – az iskolázottság (és ezen belül a munkahelyi előmenetelt szolgáló továbbképzés) és a munkahelyi stabilitás – hatására míg az első szegmentumhoz erősen strukturált, jó előmeneteli lehetőségeket biztosító belső munkaerőpiacok tartoznak, addig a másodikhoz a munkaköri azonosulásnak és a vállalathoz való kötődésnek a hiányával jellemezhető strukturálatlan munkaerőpiacok társulnak.

Az eredeti duális szegmentációs modellt hamar követte annak a három munkaerőpiaci szegmentumot megkülönböztető változata (Piore 1972), amely szerint ugyan a duális modell alkalmas arra, hogy leírja a szekunder munkaerő viselkedését, de nem alkalmas arra, hogy a primer munkaerőn belül létező két csoportot megkülönböztesse. Márpedig a primer szegmensben belül azonosítható alsó csoportra (tipikusan a modern munkaerőpiac szakmunkásaira) jellemző az eredeti duális felosztás szerinti primer szegmentumról adott jellemzés (például, hogy esetükben a legerősebb a modern munkaerőpiac két domináns szereplőjének [a gyár és a hivatal] munkarendje és szervezete), addig a felső csoportot (amelybe például a vezető állásúak és a diplomás szakemberek tartoznak) az alsó csoportokénál magasabb fizetés és társadalmi státusz, kedvezőbb előrejutási esélyek, nagyobb egyéni mozgástér és nagyobb állásbiztonság jellemzi. Továbbá ennek a csoportnak a mobilitási mintái a szekunder munkaerőéhez, semmint a primer szegmentum alsó csoportjához hasonlóak, azzal a nem elhanyagolható eltéréssel, hogy ebben a csoportban a mobilitás gyakran előrejutással is párosul.

Ez a hármas felosztás egyszersmind a társadalmi rétegződés szociológiája felé tett lépés is, mert a szekunder munkaerő helyzete és viselkedése sok szempontból hasonló a marginális helyzethez és a szegénység szubkultúrájához, a primer alsó csoport a modern tömegtermelésre alapozott munkásosztállyal, a primer felső csoport pedig a középosztállyal azonosítható.

A szegmentált elmélet kifejlett formájában már nem limitálja a feltételezett szegmensek számát, hanem az adott munkaerőpiacon létező, s egymástól az elmélet elveinek megfelelően elkülöníthető tetszőleges számú szegmens beazonosítását tűzi ki céljául. Ennyiben céljai között a különböző foglalkozási osztálymodellekkel, amelyek a társadalmi pozíciót a munkaerőpiaci, foglalkozási jellemzők révén kívánják megragadni (vö. Ferge 1969, Bukodi–Altorjai–Tallér 2005, Bukodi 2006, Záhonyi–Bukodi 2004, Róbert 1997, 2009; Huszár 2013a–c, 2015).

Magyarországon a pre-posztiszocializmus idején¹ végzett kutatások a munkaerőpiac szegmentálódásáról (Galasi 1982, Nagy–Sziráczy 1982, Fazekas et al. 1983), a belső munkaerőpiacról (Stark 1988), a munkaerőpiaci stratégiákról (Kertesi–Sziráczy 1983, Köllő 1982) azt jelezték, hogy a szegmentált elmélet alkalmas a korabeli magyar munkaerőpiac leírására, illetve egy olyan rétegződési modellnek a megalkotására, amelynek alapja a munkaerőpiaci szegmens.

Ezen elemzések sorában Nagy Anna és Sziráczy György (1982) tanulmánya kifejezetten arra a kérdésre kereste a választ, hogy miképpen szegmentálódott a munkaerőpiac Magyarországon a hetvenes évek közepén. A vizsgálat adatbázisa a Központi Statisztikai Hivatal 1974-es országos reprezentatív munkaügyi adatfelvétele volt. Az elemzés alapegysége a nép gazdaság szocialista szektora 65 tipikus fizikai foglalkozásának adatai voltak. Minden foglalkozást 53 különböző foglalkozási “jegy” jellemzett (pl. az adott foglalkozást gyakorlók munkaerő-szerkezete, mobilitása, munkaköri adottságai, kereseti viszonyai stb.).

A munkaerőpiac duális tagolását a munkaerő szakképzettség és iskolázottság szerinti összetétele alapján végezték el. A primer szegmensbe való bekerülés feltétele az volt, hogy az adott foglalkozási csoportban dolgozók között a szakmunkás-bizonyítvánnyal rendelkezők aránya haladja meg az 50%-ot, és az átlagos iskolázottsági szint 7 osztálynál magasabb legyen. A primer szegmensbe 34, a szekunderbe 31 foglalkozás került. Míg a primer szegmenst ekkor olyan foglalkozások reprezentálták, mint a géplakatos, a kovács, a hegesztő, az asztalos vagy a villanyszerelő, addig szekunder szegmensbe került többek között a téglagyártó, a kazánfűtő, a takarító, a kalauz, illetve az összes mezőgazdasági fizikai foglalkozás.

Összehasonlítva az így létrehozott primer és szekunder szegmens munkaerőpiaci jellemzőit, azt találták, hogy a hetvenes évek közepén a munkaerőpiac duális modellje alkalmas volt a munkaerőpiac legalapvetőbb jellemzőinek elkülönítésére. A primer szegmensbe az ipar, a kereskedelem és a vendéglátás, valamint a szolgáltatás foglalkozásainak túlnyomó része, a szekunder szegmensbe a mezőgazdasági, az egyéb fizikai (segédmunkások, szállító- és rakodómunkás, kézi anyagmozgató, anyagmozgató gépkezelő, takarító és kályhafűtő) és a szállítási, hírközlési foglalkozások tartoztak, az építőipari foglalkozások fele-fele arányban oszlottak meg a szegmensek között.

A szerzők nem találtak különbséget a két szegmens között a munkaerő nemek szerinti összetételében, a primer szegmensben inkább a fiatal, a szekunderben inkább az idősebb munkaerő volt jellemző (1. táblázat). A primer szegmensre kedvezőbb munkakörülmények, rövidebb munkaidő és magasabb kereseti szint; a szekunder szektorra kedvezőtlenebb munkakörülmények, hosszabb munkaidő és alacsonyabb kereseti szint volt jellemző. A két szektor dolgozóinak eltérő munkaerő-értékesítési stratégiáját jelezte, hogy a kisipari engedéllyel szakmát gyakorlók, valamint a főfoglalkozáson kívül mellékjövedelmet élvezők létszámaránya (vagyis a többletjövedelem-szerzésnek a korabeli viszonyok között megvalósítható két legális módja) – bár mindkét szegmensben nagyon alacsony, de a primer szegmensben magasabb volt.

¹ A fogalom a szocializmusnak azt az időszakát jelöli, amelynek jellemzői (és az ekkor bekövetkezett változások) a posztiszocializmus jellemvonásait erősen meghatározták (Sik 2012).

A primer és a szekunder szegmens legfontosabb munkaerőpiaci jellemzői, 1974

Megnevezés	Primer szegmens	Szekunder szegmens
Szakmunkás bizonyítvánnyal rendelkezők létszáma, %	77	26
Általános iskola 8 osztályánál kevesebbet végzettek aránya, %	22	50
Nők aránya, %	32	30
Adott vállalatnál eltöltött idő, év	7,8	7,7
30 évesnél fiatalabbak aránya, %	44	25
Munkáltatót változtatók aránya, %	10	15
Nagy erőfeszítéssel és/vagy különösen kedvezőtlen munkakörülmények között dolgozók aránya, %	12	24
Összes teljesített havi munkaidő, óra	173	197
Havi átlagkereset, forint	3 280	2 929
Egy teljesített munkaóra jutó kereset, forint	19,9	14,9
Kisipari engedéllyel szakmát gyakorlók aránya, %	0,4	0,2
Mellékjövedelemmel rendelkezők aránya, %	0,7	0,3

Forrás: Nagy–Sziráczy 1982, 1. táblázata alapján.

2. A munkaerőpiac szegmentálódása a mai Magyarországon

Ebben a részben arra vállalkozunk, hogy elvégezzük a mai magyar munkaerőpiac szegmentációs elemzését: először a különböző foglalkozási csoportok elkülönítésének módját mutatjuk be, majd az egyes csoportok szociológiai jellemzőit hasonlítjuk össze.

2.1. A munkaerőpiaci csoportok azonosítása

A munkaerőpiac szegmentálódásának vizsgálatához a 2015 II. negyedévi *munkaerő-felmérés* (MEF) adatgyűjtésére támaszkodtunk, amely egy speciális kérdésmodult tartalmazott a munkavégzés különböző dimenzióra vonatkozóan. Elemzésünket két szakaszban végeztük el, amelyek során kétféle módon használtuk a MEF adatbázisát.

A munka első szakaszában, a szegmentumok elkülönítésekor, az volt a fő kérdés számunkra, hogy milyen eltérő *pozíciók* azonosíthatók a munkaerőpiacon. A különböző pozíciókat a foglalkozások szintjén igyekeztünk megragadni, vagyis azt vizsgáltuk, hogy az egyes foglalkozási pozíciók milyen foglalkoztatási körülményeket biztosítanak a betöltőik számára, illetve hogy ez alapján miként csoportosíthatók a foglalkozások.

A MEF nem tartalmaz közvetlen adatokat a foglalkozásokra vonatkozóan, közvetve azonban, az egyes foglalkozásokat űzők révén információ nyerhető róluk. Ennek megfelelően először a MEF alapján egy speciális adatbázist készítettünk, amelynek a rekordjait a foglalkozások, a változóit pedig e foglalkozásokra vonatkozó – a foglalkozásokat betöltők alapján nyert információk képezte. Ezt az adatbázist használtuk a munkaerőpiaci szegmentumok azonosításához.

Az adatbázis létrehozása során több technikai, illetve tartalmi döntést kellett hoznunk. Ezek közül az első magát az elemzési egységet, a foglalkozást érintette. A munkaerő-felmérés a FEOR08 nomenklátúra szerint, négy számjegyes csoportosításban tartalmazza a foglalkozásokat. Az elemzés logikája azt kívánná, hogy minél részletesebb, elemi foglalkozásokat tartalmazó csoportosítással dolgozzunk, a minta mérete azonban ezt nem tette lehetővé. Munkánk elemzési egységét ezért a háromjegyű FEOR kódok képezték. Ezen a szinten is vannak azonban olyan foglalkozások, amelyek egyáltalán nem, vagy kis elemszámmal jelentek meg a MEF-ben, ezért megbízhatósági okokból kizártuk az elemzésből azokat a háromjegyű foglalkozási kódokat, amelyek esetében a minta nem tartalmazott legalább 50 főt.

A következő kérdés az volt számunkra, hogy a munkaerő-felmérés válaszadói közül kiket vegyünk számításba a foglalkozások jellemzése során. Első lépésként a számítások során csak azokat vettük figyelembe, akik a kérdezés időpontjában foglalkoztatottak voltak, majd azokra szűkítettük az elemzést, akik alkalmazottként és rendszeres formában voltak jelen a munkaerőpiacon. Foglalkozási viszonyuk alapján kizártuk tehát egyfelől a vállalkozókat, másfelől pedig az alkalmi munkásokat, illetve napszámosokat. A közfoglalkoztatottak, noha speciális szabályok vonatkoznak rájuk, illetve kérdéses, hogy foglalkozásuk egyáltalán munkaerőpiacinak minősíthető-e, de mivel a MEF-ben rendszeres munkát végző alkalmazottnak minősülnek, ezért szerepelnek az elemzésben. Végül, a vizsgálat tartalmaz egy életkori korlátot is: mivel a MEF munkaminőség kiegészítő modulja a 15–64 éves foglalkoztatottakra vonatkozóan gyűjtött csak információkat, így elemzésünk csak erre a korosztályra terjedhet ki.

A foglalkozások jellemzésére a munkaerő-felmérés, illetve az ehhez kapcsolódó kiegészítő modul tartalmilag tág teret biztosít. Ez alapján több dimenzió mentén számos mutatót készítettünk, amelyek felhasználhatók a munkaerőpiac szegmentálásához. E mutatók között olyanok szerepelnek, mint a nők, az egyetemi végzettségűek, a határozatlan idejű szerződéssel rendelkezők, a több műszakban dolgozók aránya, vagy pl. hogy átlagosan hány éve dolgoznak a munkavállalók az aktuális munkahelyükön. Összességében a rendelkezésre álló mutatók révén információval rendelkezünk az egyes foglalkozások

1. Szocio-demográfiai jellemzőiről
2. Emberi tőke jellemzőiről
3. A munkavégzés körülményeiről
4. A munkavégzés adminisztratív/jogi jellemzőiről
5. A munkaidő jellemzőiről
6. A munkahely jellemzőiről
7. Az életpálya, illetve a munkaerőpiaci mozgás jellemzőiről

A munkaerőpiac szegmentálásához tehát egy speciális, a munkaerő-felmérés alapján készített adatbázist hoztunk létre, amelynek rekordjait, s egyben a szegmentációs vizsgálat elemzési egységét, azok a háromjegyű FEOR kódok képezik, amelyek legalább 50 fővel szerepelnek a MEF mintájában. Az egyes foglalkozások jellemzésére szolgáló változók kialakításakor pedig a 15-64 éves, alkalmazásban álló foglalkoztatottakat vettük figyelembe.

A munkaerőpiac szegmentálását a fenti korlátok között több féle módon, illetve eltérő módszereket alkalmazva el lehet végezni. A szegmentumok kialakítása során egyrészt – a

Nagy–Sziráczi (1982) féle elemzés menetét követve – a vizsgálatot nem terjesztettük ki a foglalkozási szerkezet felső szegmensének „tetejére”, a vezetői, illetve értelmiségi foglalkozásokra (az 1-2-es FEOR08 főcsoportra), illetve a fegyveres szervekhez kötődő foglalkozásokra (0-s FEOR08 főcsoport).

A munkaerőpiac szegmentálásához azokra a legalapvetőbb változókra támaszkodtunk, amelyek a klasszikus szegmentációs elméletben a munkaerőpiaci helyzet megragadására szolgáltak, s amelyeket a hetvenes évek szegmentációs elemzése során is alkalmaztak. Ezek az emberi tőke és a munkavégzés jellemzői. Ezt a két dimenziót tíz változóval (azok FEOR08 csoportonként számított átlagával) közelítettük. Ezután klaszteranalízissel vizsgáltuk, hogy a vizsgálatba bevont változók által kifeszített tízdimenziós térben mely foglalkozások helyezkednek el közel egymáshoz, vagyis, hogy hány és milyen összetételű szegmensekre lehet a mai magyar munkaerőpiacot tagolni.² A klaszterezés eredménye alapján a mai munkaerőpiac három szegmensre tagolható.

A foglalkozási csoportok számát tekintve a modell egy kevés, 5 csoportot magába foglaló szekunder, és egy terjedelmes alsó, illetve valamivel kisebb felső primer³ szegmenst (30, illetve 21 csoport) foglal magában (2. táblázat első oszlop). A csoportok megoszlásához képest valamivel alacsonyabb a szekunder és a felső primer szegmensben alkalmazottak aránya, de jóval magasabb a primer alsóban dolgozóké (2. táblázat második oszlop). A 1. mellékletben részletesen közöljük, hogy mely foglalkozások mely szegmentumokhoz tartoznak, illetve melyek maradtak ki az elemzésből.

2. táblázat

A 3 jegyű FEOR08 szerint csoportosított foglalkozások és az ezekben foglalkoztatottak számának aránya

(%)		
Megnevezés	FEOR08 foglalkozási csoportok száma (3 jegyű)	MEF-létszám súlyozva
N	56	2 849 992
Felső primer szegmens „alja”	37	34
Alsó primer szegmens	54	59
Szekunder szegmens	9	7
Összesen	100	100

Az egyes szegmentumok összetételét vizsgálva azt találtuk, hogy ezeknek a választóvonalai nagyon erősen kapcsolódnak magának a FEOR08 nomenklatúrának a határaihoz. A *felső primer szegmenshez* tartoztak kivétel nélkül a 3., illetve a 4. FEOR08 főcsoporthoz (egyéb felsőfokú vagy középfokú képzettséget igénylő foglalkozások, illetve az irodai és ügyviteli foglalkozások) tartozó foglalkozások. E szegmentumhoz a FEOR más főcsoportjaiból csupán a sze-

² A klaszteranalízis célja olyan csoportok létrehozása, amelyekben az elemzési egységek a klaszterképzés során bevont összes változó mentén közel vannak egymáshoz, és szignifikánsan különböznek az összes többi kialakított csoporttól. Az elemzés során az SPSS programcsomag Quick Cluster programját használtuk, a változók közötti távolságot euklideszi távolságban mértük.

³ Itt figyelembe veendő, hogy a vizsgálat nem terjedt ki a vezetői, illetve értelmiségi foglalkozásokra, ezért ez a 21 foglalkozás csupán a felső primer szegmens alsó részhalmozának tekinthető.

mély- és vagyonvédelmi (FEOR08-525), illetve a műszerész foglalkozások kerültek (FEOR08-734). Az *alsó primer szegmens*hez tartozó foglalkozások ezzel szemben az 5., 6., 7., illetve 8-as FEOR08 főcsoportokhoz kapcsolódnak, amelyek az alacsonyabb képzettséget igénylő kereskedelmi, szolgáltatási, mezőgazdasági, illetve ipari foglalkozásokat foglalták magukba. E FEOR08 főcsoportokon túl azonban e szegmentumban kaptak helyet a képzettséget nem igénylő foglalkozások közül a takarítók (FEOR08-911), illetve az egyszerű szolgáltatási, illetve szállítási foglalkozásúak is (FEOR08-922, 923). A *szekunder szegmens*hez tartozó foglalkozási csoportok egyetlen kivétellel (a 6. FEOR08 csoportba sorolt erdőgazdálkodási foglalkozások) a 9-es FEOR08 főcsoportba tartoznak, amely a szakképzettséget nem igénylő foglalkozásokat fogta egybe. E főcsoportból a személggyűjtők, az ipari, építőipari, valamint a mezőgazdasághoz kapcsolódó egyszerű foglalkozások kerültek a szekunder szegmensbe.

A 3. táblázatban a három szegmentum legalapvetőbb jellemzőit mutatjuk az emberi tőkére (legmagasabb iskolai végzettség és továbbképzés) és a munkavégzés körülményeire vonatkozó változók alapján (szerződés, munkajelleg, munkarend és szervezettség), amelyek a klaszterezés alapját képezték.

3. táblázat

*A három munkaerőpiaci szegmens alapvető jellemzői
(az egyes foglalkozási csoportok átlagainak súlyozatlan átlaga)*

(%)

Megnevezés	Szekunder	Alsó primer	Felső primer részhal-maz	Összesen	Chi ^{2 a)}
N	5	30	21	56	
Emberi tőke					
Legfeljebb 8 osztályt végzettek	63	18	2	16	92
Szaktanulmányokat végzettek	28	49	11	32	64
Középiskolát végzettek	8	31	61	40	51
Felsőfokú iskolát végzettek	1	2	21	9	25
Az elmúlt 12 hónapban munkahelyi képzésben vettek részt	44	28	41	34	14
A munkavégzés körülményeinek jellemzői					
Határozatlan idejű szerződéssel rendelkezők	42	89	94	87	77
Legfeljebb egy évre szóló határozott idejű szerződéssel rendelkezők	56	10	5	12	68
Fizikailag veszélyeztetett munkahely	71	58	35	50	32
Többmunkásos munkarendben dolgozók aránya	8	27	18	22	4 p=0,02
A munkahelyen működik szakszervezet	3	17	31	21	18

a) Az eltérések zöme p= 0.0000 szinten szignifikáns. Az ettől eltérő eseteket jelezzük.

Látható, hogy a szegmentáláshoz felhasznált valamennyi változó az elmélet által várt és az 1970-es évek magyar munkaerőpiacához hasonló módon viselkedik. A szegmentálódásban meghatározó a képzettség szintje, s az egyes szegmentumok a munkahely jellemzői alapján is határozottan elkülönülnek egymástól. A *szekunder szegmensben* dolgozók iskolázatlanok és munkahelyi jellemzőik sokkal rosszabbak, mint a másik két munkaerőpiaci csoportban dolgozóké.⁴ Az alsó primer szegmens dolgozója jellemzően szakképzett és nem képződik tovább, munkakörülményei pedig átlagosak. E csoport sajátossága még, hogy itt a legmagasabb a többműszakos munkarendben dolgozók aránya. A felső primer szegmens foglalkoztatottja magasabban képzett és tovább is képzí őt a munkahely (ami feltehetően a belső munkaerőpiaci helyzet javulását eredményezi számára), munkahelyi jellemzői pedig minden tekintetben jobbak a másik két szegmensénél.

2.2. A munkaerőpiaci csoportok szociológiai jellemzői

Eddig a foglalkozások szintjén vizsgáltuk, hogy milyen szegmentumok azonosíthatók a mai magyarországi munkaerőpiacon, elemzésünk következő kérdése, hogy a különböző szegmensekben található foglalkozási pozíciókat betöltők szociológiai jellemzői hogyan térnek el egymástól. Ehhez a MEF egyéni adatai segítségével először az egyes szegmentumokhoz tartozók demográfiai, illetve emberi tőkére vonatkozó jellemzőit vizsgáljuk, majd pedig a munkahely, illetve a munkavégzés különböző dimenzióit tekintjük át.

4. táblázat

A három munkaerőpiaci szegmens szocio-demográfiai jellemzői

Megnevezés	Szekunder	Alsó primer	Felső primer részhalmoz	4. táblázat	
				Összesen ^{a)}	Chi ^{2 b)}
N	1 585	10 434	5 212	17 231	
Nők aránya	30	40	59	46	732
30 évnél fiatalabbak aránya	23	20	18	20	220
Az 55 évnél idősebbek aránya	13	15	13	14	170
Roma/cigány származásúak aránya	20	2	0	3	1 402
Van megtakarítása	4	14	27	18	487

a) Az elemzésből ehelyütt is kimaradtak azok, akik vagy olyan FEOR08 csoportba tartoztak, amelyeket nem lehetett a klaszterezés során felhasználni (kis elemszám) vagy a 0-1-2-vel kezdődő FEOR08 csoportba tartoztak.

b) Mivel a nagy elemszám miatt minden eltérés szignifikáns, ezért a szignifikancia-értékeket (minden esetben $p=0.0000$) nem közöljük.

A munkaerőpiaci csoportok demográfiai összetételét, illetve anyagi viszonyait vizsgálva (4. táblázat) azt tapasztaljuk, hogy míg a szekunder szegmensbeli helyzettel a roma származás és az anyagiak hiánya, vagyis a marginális társadalmi helyzet és ennek etnicizált változata jó

⁴ Kivéve a munkahelyi képzést, amit feltehetően az magyaráz, hogy esetükben sok, de csak az elemi betanítást jelentő, rövid ideig tartó, sem előrejutást, sem többletjövedelmet nem garantáló „beoktatásról”, illetve közmunkásoknak szervezett képzésekről lehet szó.

eséllyel együtt jár, addig a három demográfiai jellemző közül, amit a rossz munkaerőpiaci helyzettel szoktak azonosítani, csak a fiatalság van jelen (s az sem túl erősen). A szekunder szegmensben az idősök aránya átlagos, a nőké pedig éppenséggel alacsony. A primer alsó szegmense minden tekintetben átlagos összetételű, felső szegmense pedig jómódban élő nőket foglal nagyobb eséllyel magában.

Értelemszerűen a három szegmens emberi tőke szerinti összetétele nem tér el a klaszterezés során a csoportátlagok alapján számolt eltérésektől. Az emberi tőke öröklött változatai is a fenti összefüggést mutatják, ami a három szegmensben dolgozók emberi tőke terén megnyilvánuló egyenlőtlenségének generáció(ko)n túlnyúló kiterjedését és homofil jellegét mutatja (5., illetve 6. táblázat).

5. táblázat

A három munkaerőpiaci szegmens emberi tőke jellemzői

(%)

Megnevezés	Szekunder	Alsó primer	Felső primer részhalmaz	Összesen	Chi ²
N	1 585	10 434	5 212	17 231	
Legfeljebb 8 osztályt végzett	63	17	3	15	2 902
Szaktanisként végzett	28	48	12	35	2 114
Középiskolát végzett	9	32	60	40	2 142
Felsőfokú iskolát végzett	0	2	21	8	1 701
Az elmúlt 12 hónapban munkahelyi képzésben vett részt	48	28	44	35	447

6. táblázat

A három munkaerőpiaci szegmens öröklött emberi tőke jellemzői

(%)

Megnevezés	Szekunder	Alsó primer	Felső primer részhalmaz	Összesen	Chi ²
N	1 585	10 434	5 212	17 231	
Anyai iskolai végzettségének megoszlása					
Legfeljebb 7 osztályt végzett	22	6	3	6	2 077
8 osztályt végzett	62	50	31	44	
Szaktanisként végzett	7	24	26	24	
Középiskolát végzett	4	15	30	20	
Felsőfokú iskolát végzett	1	3	10	5	
Nem tudja	4	2	0	1	
Összesen	100	100	100	100	
Apol iskolai végzettségének megoszlása					
Legfeljebb 7 osztályt végzett	20	5	2	5	1 934
8 osztályt végzett	57	43	27	39	
Szaktanisként végzett	15	34	36	34	
Középiskolát végzett	2	12	22	15	
Felsőfokú iskolát végzett	1	3	11	5	
Nem tudja	5	3	2	2	
Összesen	100	100	100	100	

A szegmentáció területi dimenzióit vizsgálva (7. táblázat) azt találjuk, hogy a szekunder szegmens jellemzően falusi jelenség, aminek feltehetően nem mond ellent az sem, hogy a kisebb városokban a szekunder szegmensben foglalkoztatottak aránya alig marad el az átlagtól, már ha feltételezzük, hogy ezek a városok kisebbek és „falusiasabbak” lehetnek a másik két szegmens városaihoz képest. A primer szegmens két csoportja között kisebb az eltérés, de a felső primer szegmens munkahelyei nagyobb arányban budapestiek, és kisebb arányban fordulnak elő községekben, mint az alsó primer szegmens esetében.

7. táblázat

A településtípusok aránya a három munkaerőpiaci szegmensben ($\chi^2=749$)

(%)

Megnevezés	Szekunder	Alsó primer	Felső primer részhalmaz	Összesen
N	1 585	10 434	5 212	17 231
Budapest	1	12	21	15
Megyei jogú város	4	18	21	18
Város	28	31	30	30
Község	67	39	28	37
Összesen	100	100	100	100

Ezek az eltérések tükröződnek a regionális összevetésben is (8. táblázat). A közép-magyarországi régió alig van jelen a szekunder szegmensben, s az alsó primer szegmensben is átlag alatti az itt található foglalkoztatottak aránya. A szekunder szegmensbeli állások a marginalizált régiókban fordulnak inkább elő (Dél-Dunántúl, Észak-Magyarország és Észak-Alföld). A felső primer szegmenshez kapcsolódó munkahelyek ezzel szemben inkább a közép-magyarországi régióban találhatók. Közép-Magyarország munkaerőpiacának jellemzői alapvetően eltérnek a többi régiótól.

8. táblázat

A régiók aránya a három munkaerőpiaci szegmensben ($\chi^2=613$)

(%)

Megnevezés	Szekunder	Alsó primer	Felső primer részhalmaz	Összesen
N	1 585	10 434	5 212	17 231
Közép-Magyarország	7	25	36	28
Közép-Dunántúl	9	13	11	12
Nyugat-Dunántúl	8	13	10	11
Dél-Dunántúl	15	9	8	9
Észak-Magyarország	20	12	10	12
Észak-Alföld	28	15	13	15
Dél-Alföld	13	13	12	13
Összesen	100	100	100	100

Az egyes szegmentumokhoz tartozó munkahelyek tulajdoni formája tekintetében szintén lényeges különbségek tapasztalhatók (9. táblázat). A szekunder szegmenst a hazai és állami

tulajdon dominálja, amelyek átlagos vállalati és telephelyei között egyaránt az átlagnál kismértékben több a miniüzemnél nagyobb egységek aránya. Ehhez – a külföldi tulajdonosok arányának kivételével – hasonlít a primer felső szegmens is. Ezzel szemben a primer alsó szegmensre inkább a magántulajdon és a kisebb üzemegység jellemző.

9. táblázat

A három munkaerőpiaci szegmens munkahelyeinek jellemzői

(%)

Megnevezés	Szekunder	Alsó primer	Felső primer rész-halmaz	Összesen	Chi ²
N	1 585	10 434	5 212	17 231	
	Tulajdon				
Állami	66	17	42	28	2 453
Magán	28	76	50	64	2 026
Külföldi	10	32	31	31	91
	Nagyság				
10 főnél többet foglalkoztató vállalat	89	80	87	83	117
10 főnél többet foglalkoztató telephely	85	76	84	79	84

10. táblázat

A szektorok aránya a három munkaerőpiaci szegmensben (Chi²=7238)

(%)

Megnevezés	Szekunder	Alsó primer	Felső primer rész-halmaz	Összesen
N	1 585	10 434	5 212	17 231
Mező- és erdőgazdaság, halászat, bányászat, kőfejtés	15	4	2	4
Feldolgozóipar	4	34	16	26
Villamosenergia-ipar, vízellátás	6	2	2	2
Építőipar	14	8	2	7
Kereskedelem, gépjárműjavítás	1	18	9	14
Szállítás, raktározás	1	8	9	8
Vendéglátás	1	8	2	5
Információ, pénzügyi tevékenység, ingatlan	0	0	9	3
Műszaki tevékenység	0	1	4	2
Adminisztratív tevékenység	7	3	6	4
Közigazgatás, védelem	51	4	18	12
Oktatás	0	4	4	3
Egészségügy, szociális ellátás	0	3	14	7
Művészet, egyéb szolgáltatás	0	3	3	3
Összesen	100	100	100	100

A szegmensek szektorális összetételét vizsgálva (10. táblázat) azt tapasztaljuk, hogy a szekunder szegmensben a primer szegmens két csoportjához képest kiugróan magasabb a mezőgazdasági szektorban dolgozók aránya. Emellett e szegmensben az ipari szektor relatíve kisebb, míg a szolgáltatói szektor nagyobb súlya figyelhető meg, ami feltehetően a közfoglalkoztatottak magas arányának köszönhető. A primer szegmens esetében más a helyzet: míg az alsó primer csoportra az ipar, addig a felső primer csoportra a szolgáltatás magas aránya jellemző. Az alsó primer szegmensben a „gyári” (feldolgozóipar), a felső primer szegmensben a „hivatali” munkahelyeket magukban foglaló szektorok dominálnak.

A munkaerőpiac speciális helyzetét és mozgásait vizsgálva (11. táblázat) azt látjuk, hogy a munkaerőpiaci csoportokon belül a szekunder szegmensben magas a közfoglalkoztatottak aránya, ugyanakkor a felső primer szegmensben átlag feletti az alsó szintű vezető beosztásban lévők aránya. A munkaerőpiaci helyzet e két elemének megoszlása tehát kiszélesíti a munkahelyi egyenlőtlenségek terét. Ugyanez érvényes a munkaerőpiaci mozgásokra is, amennyiben – megfelelően a szegmentált elméletnek – a szekunder szegmensben magas a rövid ideig, s alacsony az igen hosszú ideig ugyanazt a munkát végzők aránya, továbbá magas a munkaerőpiacról való kikerülés esélye. Mindkét munkaerőpiaci mozgás arra utal, hogy a szekunder szegmensbeli munkahelyek erősen kitettek az állami-piaci bizonytalanságoknak, rövid ideig léteznek, és nem nyújtanak hosszú távú stratégia kialakulásához biztonságos alapot.⁵

11. táblázat

A három munkaerőpiaci szegmens munkaerőpiaci helyzetének jellemzői

(%)

Megnevezés	Szekunder	Alsó primer	Felső primer részhalmaz	Összesen	Chi ²
N	1 585	10 434	5 212	1 7231	
Beosztás					
Irányító	2	5	16	9	697
Közfoglalkoztatott	65	3	2	7	7 149
Munkaerőpiaci mozgás					
Öt évnél kevesebb ideje dolgozik jelenlegi munkájában	89	48	37	47	1 322
Huszonöt éve ugyanazt a munkát végzi, mint a mai	2	9	13	11	248
Munkát keres	2	1	1	1	27
Egy évvel ezelőtt munkanélküli volt	32	5	2	6	1 704
Egy éve közfoglalkoztatott volt	31	3	1	4	1 144

⁵ Ezt erősíti meg az is, ha a munkahelyen eltöltött átlagos idő hosszát vizsgáljuk, ami a szekunder szegmensben csupán 1,9 év, ezzel szemben a primer szegmens alsó, illetve felső csoportjában 7,8 és 9,8 év (F=545).

A munkahelyhez kötődő jogi keretek esetében (12. táblázat) is az látható, hogy a szekunder szegmensben foglalkoztatottak helyzete sokkal kiszolgáltatottabb a másik kettőnél: ritka a határozatlan, gyakori a rövid távra szóló – s mint korábban láttuk nem is piaci jellegű – szerződés esélye, s ezzel összefüggésben az itt dolgozók jogosultságai is korlátozottabbak és szervezethezük is elhanyagolható. Ez utóbbi téren van a primer szegmens alsó és felső csoportja között nagy különbség, az utóbbi javára. Ennek ismeretében nem meglepő, hogy a szekunder szegmensben tartanak leginkább a munkahely elvesztésétől.

12. táblázat

A három munkaerőpiaci szegmens jogi helyzetének jellemzői

(%)

Megnevezés	Szekunder	Alsó primer	Felső primer rész-halmaz	Összesen	Chi ²
N	1 585	10 434	5 212	17 231	
Szerződés					
Határozatlan idejű	27	90	95	88	4 953
Legfeljebb egy évre szóló	71	9	5	12	4 928
Szóbeli megállapodás	3	2	1	2	40
Jogosultság, szervezethez					
Jogosult szabadságra	77	94	95	93	549
Jogosult betegszabadságra	71	87	90	87	352
El tud menni szabadságra, ha szükséges	59	51	62	55	166
Van a munkahelyén szakszervezet	2	17	32	21	810
Szakszervezeti tag	0	6	12	7	344

A munkaidő jellemzői tekintetében (13. táblázat) viszonylag kevésbé tér el a három munkaerőpiaci szegmens: a részmunka és az otthoni/táv munka aránya egyaránt elhanyagolható, a kötött munkaidő aránya ezzel szemben mindenütt magas.⁶ A hagyományos tömegtermelés e jellemzői a primer szegmens alsó csoportjában kiegészülnek a gyári munkarend hatékonyságfokozó többműszakos és a munkaerő számára átlátható, tehát kedvező rendjének magas arányával.⁷

⁶ A primer felső szegmens foglalkoztatottjai esetében valamivel kevésbé, ami a triális szegmentációs elmélet feltételezéséhez jól illeszkedik.

⁷ Míg a ledolgozott órák száma alig tér el a három szegmens között (rendre 39,4, 39,3, illetve valamivel magasabb a primer felső szegmensben [39,8]), addig túlóra – noha nem szignifikáns – ha van, akkor az átlagnál (9,5 óra) jóval magasabb a szekunder szegmensben (12 óra).

A három munkaerőpiaci szegmens munkaidő jellemzői

(%)

Megnevezés	Szekunder	Alsó primer	Felső primer részhalmoz	Összesen	Chi ²
N	1 585	10 434	5 212	17 231	
Részmunkaidő	6	7	5	6	52
Több műszak	5	29	17	23	552
Kedvezőtlen munkarend	4	21	13	17	346
Kötött munkaidő	91	89	81	86	169
Otthoni/távmunka	0	0	2	1	93

A munkavégzés sajátosságai esetében is a szekunder szegmens tér el erősen a primer szegmens két csoportjától (14. táblázat). Ebben a körben magas a nehéz fizikai munka aránya, míg lelkileg a felső primer szegmenshez tartozók érzik legnagyobb arányban megterhelőnek a munkájukat. A szekunder szegmenshez tartók esetében nagy a félelem a munka elvesztésétől és magasabb a munkahelyi diszkrimináció esélye is.

A három munkaerőpiaci szegmens munkavégzésének jellemzői

(%)

Megnevezés	Szekunder	Alsó primer	Felső primer részhalmoz	Összesen	Chi ²
N	1 585	10 434	5 212	17 231	
Fizikailag megterhelő	71	55	37	50	648
Lelkileg megterhelő	8	16	19	16	136
Tart-e attól, hogy elveszti munkáját	63	31	20	29	932
Érte a munkahelyén diszkrimináció	8	3	2	3	83

3. A szegmensek „működése”

Az előzőekben arra törekedtünk, hogy elkülönítsük a munkaerőpiac szegmenseit, s bemutattuk e csoportok legfontosabb szocio-ökonómiai különbségeit. A következőkben arra keressük a választ, hogy az általunk lehatárolt munkaerőpiaci csoportok mennyire homogének. Ennek érdekében két tényezőt vizsgálunk alaposabban. Egyrészt a korcsoportot, vagyis egy olyan ismérvet, amely alig mutatott eltérést a három szegmens között, s ezért nem is játszott szerepet a klaszterképzés során. Másrészt az iskolai végzettség változóját, amely viszont döntő szerepet játszott a három szegmens elkülönülésében. Ezek segítségével tehát két, nagyon eltérő nézőpontból mutathatunk rá azokra az esetleges eltérésekre, amelyek az egyes szegmensek eltérő működésére utalhatnak.

3.1. Szegmenseken belüli eltérések egy szegmensképződésben szerepet nem játszó tényező esetében: a korcsoport

A 4. táblázatban láttuk, hogy a három szegmens korösszetétele alig tér el egymástól. Feltételezzük azonban, hogy a hasonlóság elleplezhet olyan eltéréseket, amelyek vizsgálata a szegmensek „működését” jobban láthatóvá teszi. Ha ugyanis a kor ugyanazon munkaerőpiaci jelenségekkel eltérően függ össze az egyes szegmensekben, akkor ez a szegmensek működésének „mélyében” megbúvó szegmens-specifikus különbségeket sejtethet.⁸

A szocio-demográfiai változóknak nincsenek nagy szegmens-specifikus eltérések. A *nem* és a kor közötti összefüggés a szekundertől az alsó primeren keresztül a felső primer felé egyre erősödik (χ^2 rendre 14, 27 és 50). Az összefüggés iránya azonban mindegyik szegmens esetében hasonló, vagyis mind a szekunder, mind a primer szegmens két csoportjában az életkor előrehaladtával valamelyest növekszik a férfiak aránya. A roma származás a szekunder szegmensben játszik hangsúlyos szerepet, s az életkor növekedésével csökken a roma származásúak aránya.

Nem találhatók számottevő szegmensek közötti különbségek a *területi dimenziót* vizsgálva sem. A szekunder szegmens esetében ez az összefüggés nem is szignifikáns. Megjegyzendő azonban, hogy a primer felső csoport budapesti jelenléte változatosan alakul: a 15–24, illetve 45–54 évesek körében alacsonyabb (14–15%) a budapestiek aránya, a többiben viszont jelentősen magasabb, s meghaladja a 20%-ot. Ugyanerre az összefüggésre bukkanhatunk a közép-magyarországi régió esetében is.

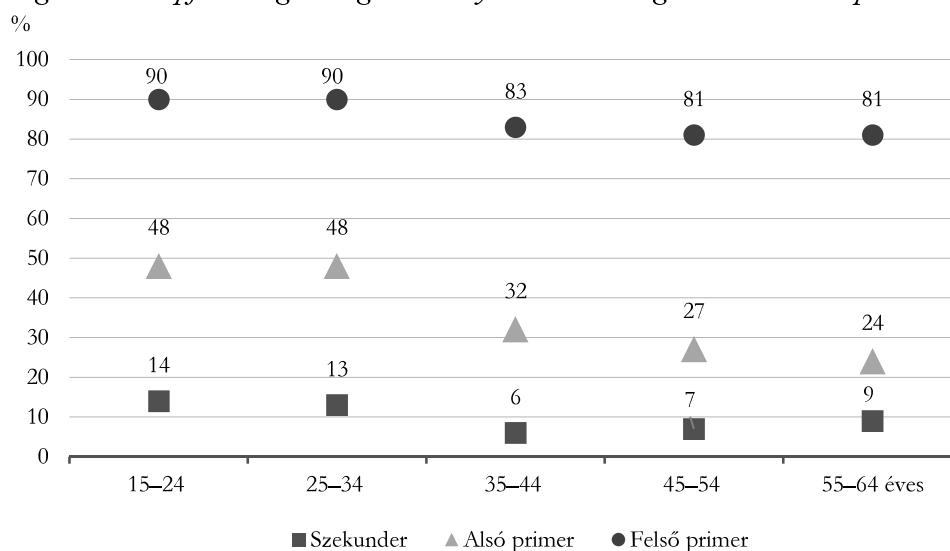
Az *iskolai végzettség* és a kor között az alsó primer szegmensben a legerősebb az összefüggés (a χ^2 rendre: 34, 586, 239), itt okozott leginkább változást az iskolázottság általános növekedése, ami mindhárom szegmensben növelte a fiatalabbak körében a magasabb végzettségűek arányát (1. ábra). Míg azonban a szekunder szegmens, illetve a primer felső csoport esetében a fiatalabbak körében alig nagyobb a magasabb végzettségűek aránya az idősebbekhez képest, addig a primer alsó csoportban 35 év körül komoly törés látható. Ez arra utalhat, hogy ebben a szegmensben az iskolázottság szerepe megváltozhatott. Ezzel szemben a szekunder szegmensben az iskolázottságnak a fiatalabbak körében ugyanúgy nincs hozadéka, mint az idősebbek körében, a primer felső szegmens esetében meg eleve a magas végzettség a jellemző, vagyis a fiatalok esetében nincs nagyon hova növekednie az iskolázottságnak.

Az apa és anya iskolai végzettsége mindhárom munkaerőpiaci csoport esetében gyorsan csökken a kor előrehaladtával, ami nyilvánvalóan a legalább középfokú oktatás elterjedésének a hatása csupán.

⁸ A következőkben a szegmentumok korcsoportok szerinti jellemzői közül csak a főbb eredményeket mutatjuk be, a részletes számítások a 2. mellékletben találhatók.

1. ábra

A legalább középfokú végzettségűek aránya a három szegmensben, korcsoportonként

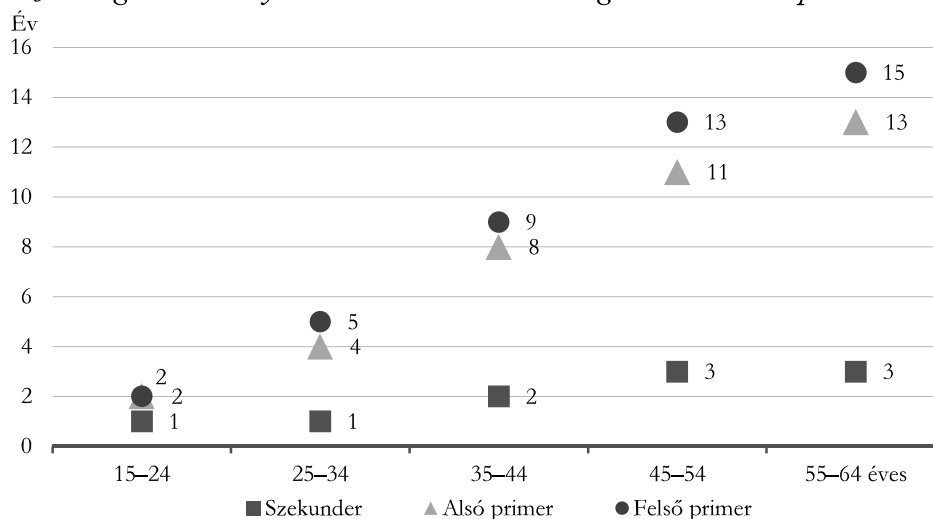

A munkaerőpiaci helyzetet tekintve ezzel szemben élesek a szegmensek közötti korcsoport szerinti eltérések, s vannak olyan különbségek is, amelyek a primer szegmens két csoportja között is markánsan megmutatkoznak.

A *jelenlegi munkahelyen eltöltött idő* átlagos hosszában jól tükröződik a szegmentálódás dualitása – a szekunder szegmensben kortól függetlenül alacsony ez az érték, ezzel szemben a primer szegmens mindkét csoportjában erősen nő a kor függvényében a munkahelyen töltött idő – vagyis ezek „igazi” állások (2. ábra).⁹

2. ábra

Jelenlegi munkahelyen eltöltött idő a három szegmensben, korcsoportonként

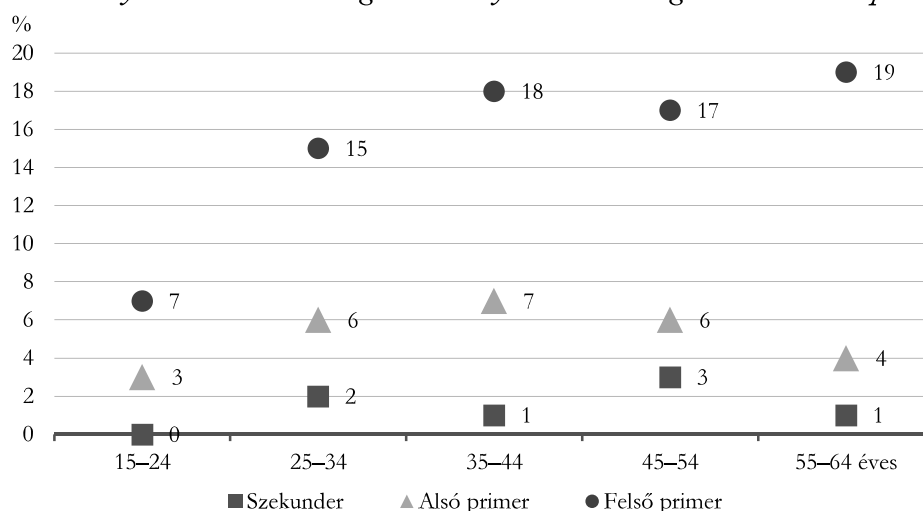
A kor növekedésével azonban csak a felső primer szegmensben van karrier, legalábbis ezt sejteti az *irányító munkát végzők* arányának alakulása (3. ábra). Ennek aránya a szekunder szegmensben független a kortól, s kicsit – és azonos mértékben – függ össze a primer szeg-

⁹ Az F érték a szekunder esetében 11, a másik két csoportban 528 és 323.

mens két csoportjában ($\chi^2 6, 24, 25$), de a karrier esélye a kor függvényében eltérően alakul a három szegmensben.

3. ábra

Közvetlen irányító beosztásban dolgozók aránya a három szegmensben, korcsoportonként

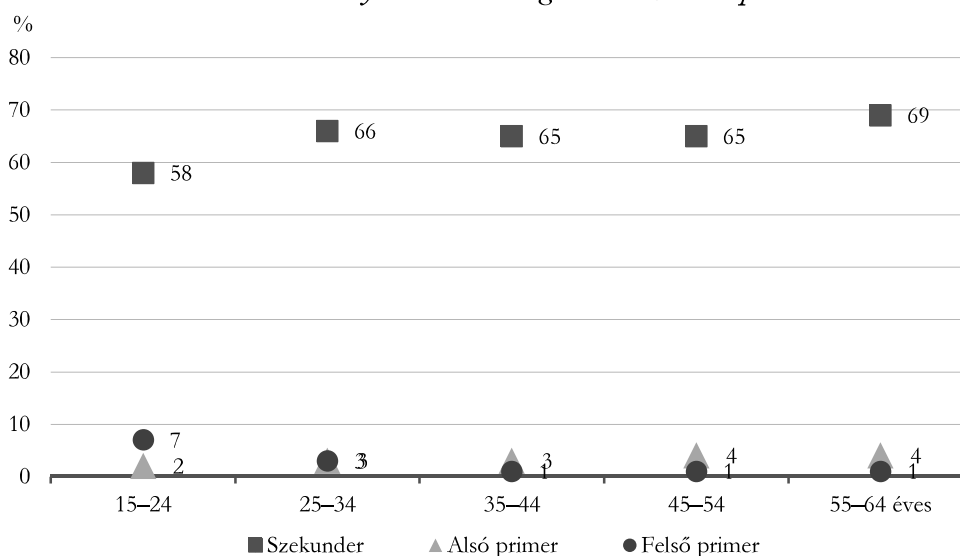

Az alsó primer szegmensben a 35–44 éves kor az, amikor már betanul a dolgozó, messze még a nyugdíj, van fizikai erő, nem avult el a szaktudás, tehát ebben (és csak ebben) a korcsoportban adott minden indok az irányítói pozíció betöltéséhez. A felső primer szegmensben ezzel szemben a 25 éves kor után lassulva, de a kor növekedésével végig a növekvő karrieresély a jellemző.

A *közmunka* a szekunder szegmensre jellemző, s ott a korral nő a közmunkások aránya, ami arra utal, hogy ebben a szegmensben az elvesztett munkahely pótlására szolgál ez az intézmény.

4. ábra

Közmunkások aránya a három szegmensben, korcsoportonként

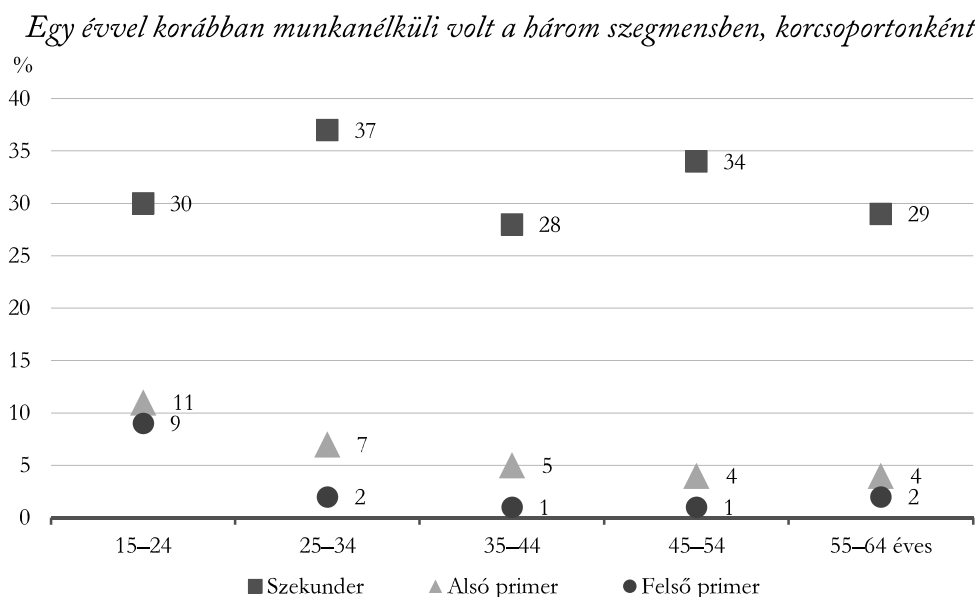

Amíg azonban az alsó primer csoportban nem függ a közmunka aránya a kortól, addig a felső csoportban a legfiatalabbak között a többi korcsoporthoz képest kiugróan magas a köz-

munka aránya. Ennek nyilván a munkaerőpiacra való belépés akadálya az oka. Nem meglepő, hogy a χ^2 a szekunder és a primer alsó szegmensben nem szignifikáns, ám a felső primer szegmens esetében viszont nagyon is az.¹⁰

Az egy évvel korábban munkanélküliek aránya a szekunder szegmensben magas és ingadozik korcsoportonként, ezzel szemben a primer szegmens mindkét csoportjában a fiatalok munkaerőpiacra való belépésének gondjai tükröződnek abban, hogy itt magas a munkanélküliség mértéke (ezért nagy ezekben az esetekben a χ^2 értéke is) (5. ábra).

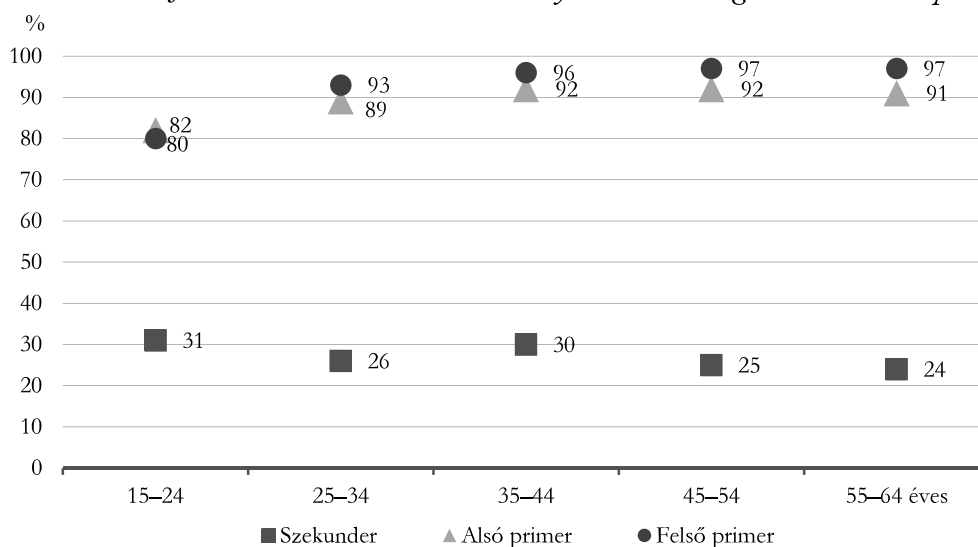
5. ábra

A *határozatlan idejű szerződések* aránya alacsony és kortól független a szekunder szegmensben, ugyanakkor a primer szegmens mindkét csoportjában magas ez az arány, és relatíve a legfiatalabbak vannak a legrosszabb helyzetben (6. ábra), vagyis a munkaerőpiacra belépni képes fiatalok között is magas a megkapaszkodni nehezen tudók aránya. A szabadság, illetve a betegszabadság igénybevételének lehetőségére vonatkozó indikátorok ehhez hasonlóan azt jelzik, hogy míg a szekunder szegmensben a korral való összefüggésük gyenge, addig a primer szegmens csoportjaiban a kor emelkedésével a munkahelyi biztonság is növekszik.

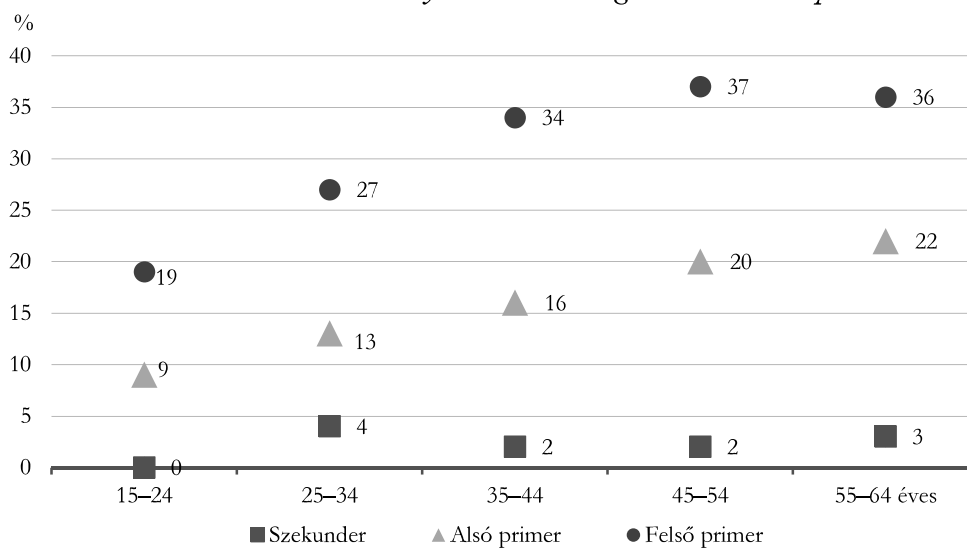
¹⁰ Hogy a fenti korszpecifikus eltérések nem esetleges összefüggések, azt mutatja az is, hogy az egy évvel korábban is közmunkásként foglalkoztatottak esetében szintén nagyon hasonló összefüggéseket látunk.

Határozatlan idejű szerződéssel rendelkezők aránya a három szegmensben, korcsoportonként

A *szervezettség* ereje megfelel az elméletileg vártnak, s nem csak abban, hogy míg a szekunder szegmensben alig létezik, addig a primer szegmens alsó és még inkább a felső csoportjában jelen van, hanem abban is, hogy a szekunder szegmenssel ellentétben mindkét primer szegmensben ennek aránya erősen nő a korral.¹¹

Szakszervezet léte a munkahelyen a három szegmensben, korcsoportonként

Ez ugyanis feltehetően nem csupán a szakszervezetek gyengülésének kormegoszlásban megjelenő hatása, hanem azt is jelzi, hogy a primer szegmensben kor előrehaladásával az egyének karrierje a szervezettebb munkahelyek felé irányul. Ezt sejteti, hogy a szakszervezeti tagság esetében is az előzőkkel megegyező trendek figyelhetők meg.

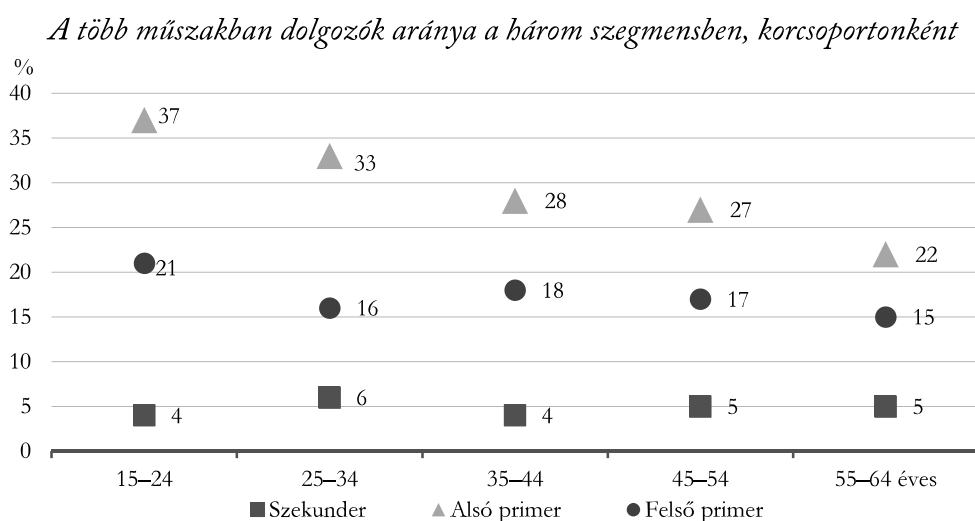
¹¹ A χ^2 a primer alsóban azért magasabb, mint a felsőben, mert itt a növekedés lineáris.

A munkaerőpiac foglalkoztatási megoldásainak és munkarendi megoldásainak vizsgálata során volt ahol találtunk, de volt ahol nem leltünk szegmentum specifikus hatásokat.

A *részmunka* aránya például mindhárom szegmensben nő a korral, tehát itt nem tapasztalhatók szegmentumspecifikus eltérések. A részmunkaidő ennyiben ugyan eltérő nagyságrendű, de a munkaerőpiac egészére jellemző megoldás a nyugdíjhoz közelítő dolgozók munkaerőpiaci megtartására. Ugyanígy nincs eltérés a kötött munkaidő magas aránya esetében a szegmensek között, mindhárom esetben az idősebbek körében kicsit alacsonyabb a kötött munkaidőben dolgozók aránya.

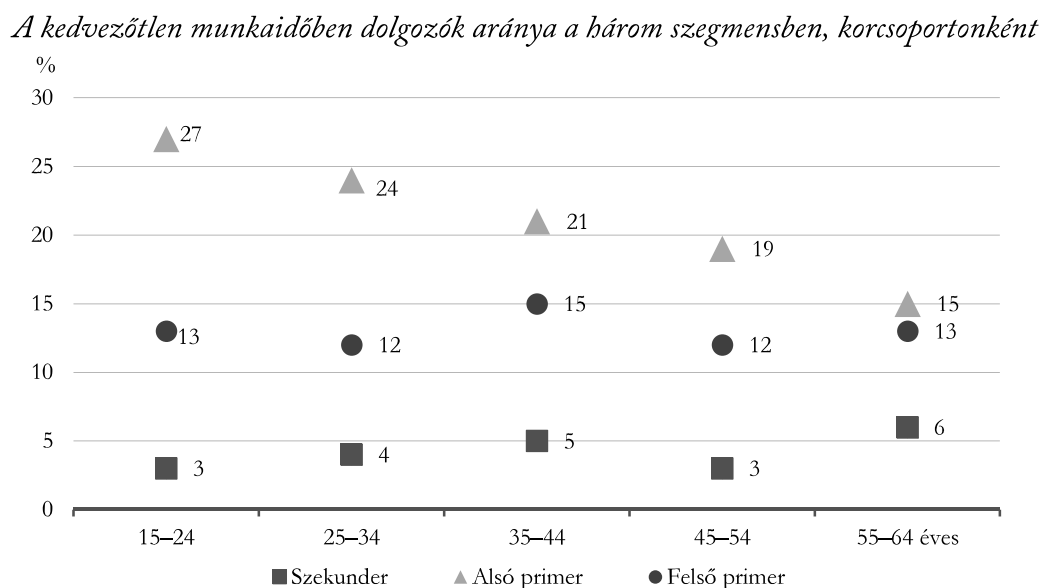
Ezzel szemben a *több műszak* erős korszpecifikus eltéréseket mutat: a χ^2 a hagyományos munkásokat magukban foglaló alsó primer szegmensben mutatja a legnagyobb eltérést. Ez az egyetlen munkaerőpiaci csoport, ahol a fiatalok hajtának (illetve hajtják őket) (8. ábra).

8. ábra

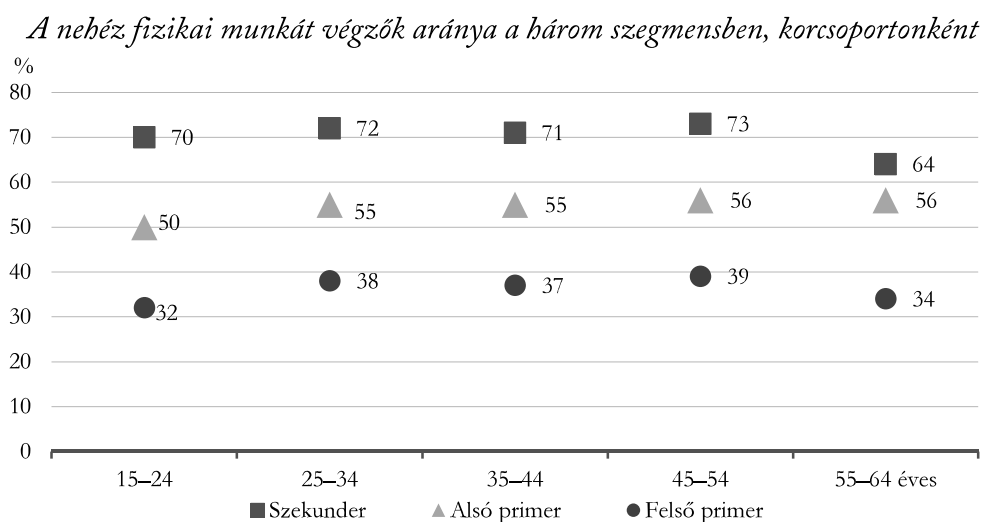
Ettől nem különbözik semmiben a *kedvezőtlen munkaidőben*, vagyis rendszeresen éjszaka, illetve hétvégén dolgozók arányának a trendje sem (9. ábra).

9. ábra

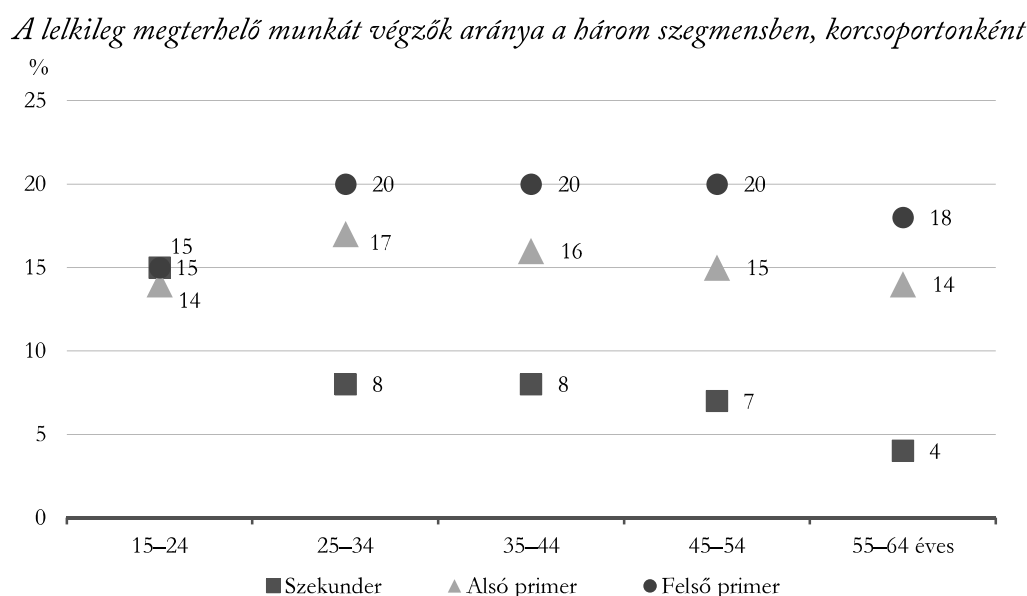
Az alacsony χ^2 értékek nem térnek el korcsoportonként a *nehéz fizikai munkát* végzők arányát tekintve a három munkaerőpiaci csoporton belül (10. ábra), de az eltérések sokatmondóak: a szekunder szegmensben az idősebbek már „pihennek”, csakúgy, mint a primer felsőben, ahol azonban a fiatalok – ebben a primer szegmens alsó csoportjához hasonlóan – is kis mértékben még megkíméltetnek.

10. ábra

Ami a *lelki terheket* illeti, ebben is kicsik a munkaerőpiaci csoportok közötti korcsoportok közötti eltérések (11. ábra), de míg a szekunder szegmensben ez a fiatalokat érinti a leginkább,¹² s az időseket a legkevésbé, addig a primer szegmens két csoportjában a fiatalok és az idősek hasonló mértékben, s – a legfiatalabbak kivételével – a szekunder szegmenshez tartozóknál magasabb arányban szenvednek lelki terhektől.

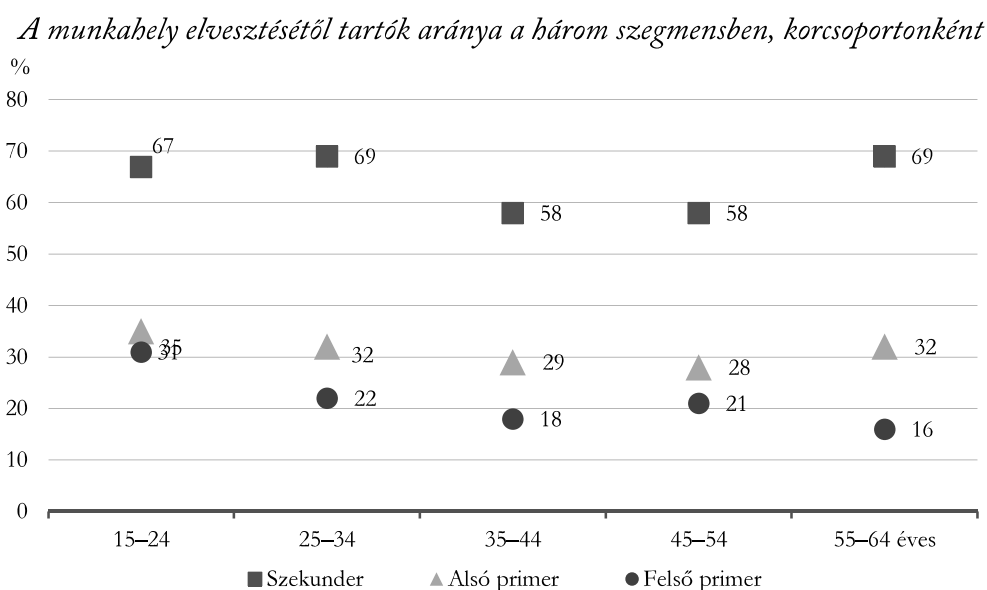
11. ábra

¹² Ez összefügghet azzal, hogy ez az egyetlen munkaerőpiaci csoport, ahol viszonylag magas (13%) a valamilyen okból magukat diszkriminálnak érzők aránya.

A munka elvesztésétől tartók arányát tekintve (12. ábra) azt találjuk, hogy a 45–54 éves kor eléréséig mindegyik munkaerőpiaci csoport esetében inkább csökkenő tendencia rajzolódik ki. Úgy tűnik, hogy a megkezdett karrier, a megszokott munkahely, a megismert munkatársak, illetve a megtanult munkavégzési mód stabilizálóan hatnak a munkavállalók munkaerőpiaci helyzetére mindegyik szegmensben. Az 55 év felettiek esetében azonban a primer felső csoport elválik a másik kettőtől, ami vélhetően annak köszönhető, hogy míg az első esetben az alapvetően szellemi munkát végzőknek kedvezőbb lehetőségeik vannak szaktudásuk fejlesztésére, addig a szekunder szegmens, illetve a primer alsó csoport esetében idős korban a fizikai erő megkopása, illetve az elavult szakismeretek a bizonytalanság és a kiszolgáltatottság érzését keltik.

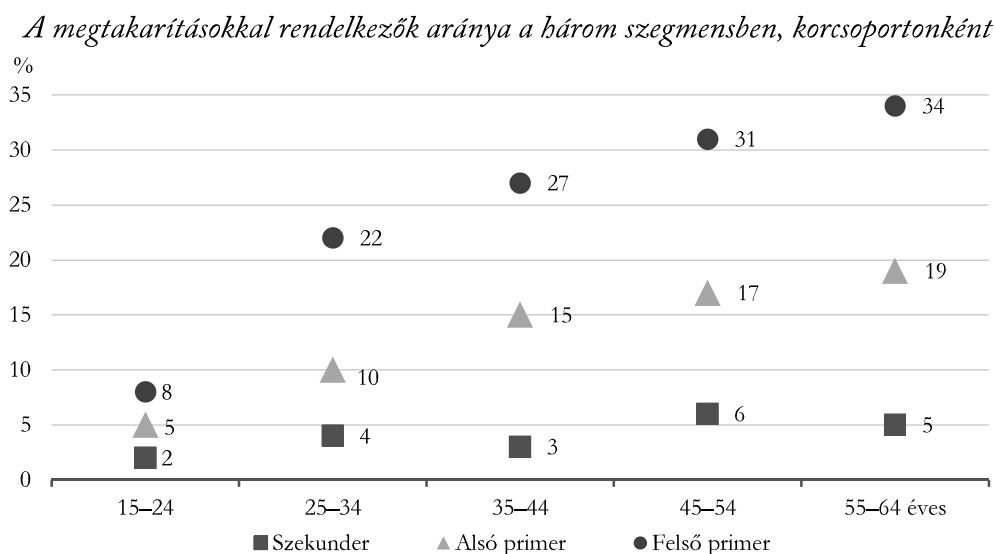
12. ábra

Nincs eltérés továbbá a szektorális megoszlásban, az állami, illetve magántulajdonú, valamint a hazai, illetve külföldi tulajdonú munkahelyen dolgozók aránya is egyformán alakul. Ezek esetében a szekunder szegmensben a kor hatása nem szignifikáns, a primer csoportok mindegyikénél jellemző azonban, hogy a fiatalok dolgoznak a legkisebb, az idősebbek pedig a legnagyobb arányban állami, illetve hazai tulajdonú munkahelyen.¹³

Markánsan eltér az anyagi helyzet a három munkaerőpiaci csoport esetében (13. ábra). A szekunder szegmensben dolgozók egyik korcsoportjában sincsenek sokan olyanok, akik megtakarításra lennének képesek. Ezzel szemben a primer szegmens alsó és különösen felső csoportjában a legfiatalabbakhoz képest gyorsan kezd nőni azoknak az aránya, akik rendelkeznek valamilyen megtakarítással.

¹³ Ez a legtisztábban a primer alsó csoportban valósul meg, ami a kiugróan magas Chi² értékben is tükröződik.

3.2. Szegmenseken belüli eltérések egy szegmensképző tényező esetében: az iskolai végzettség

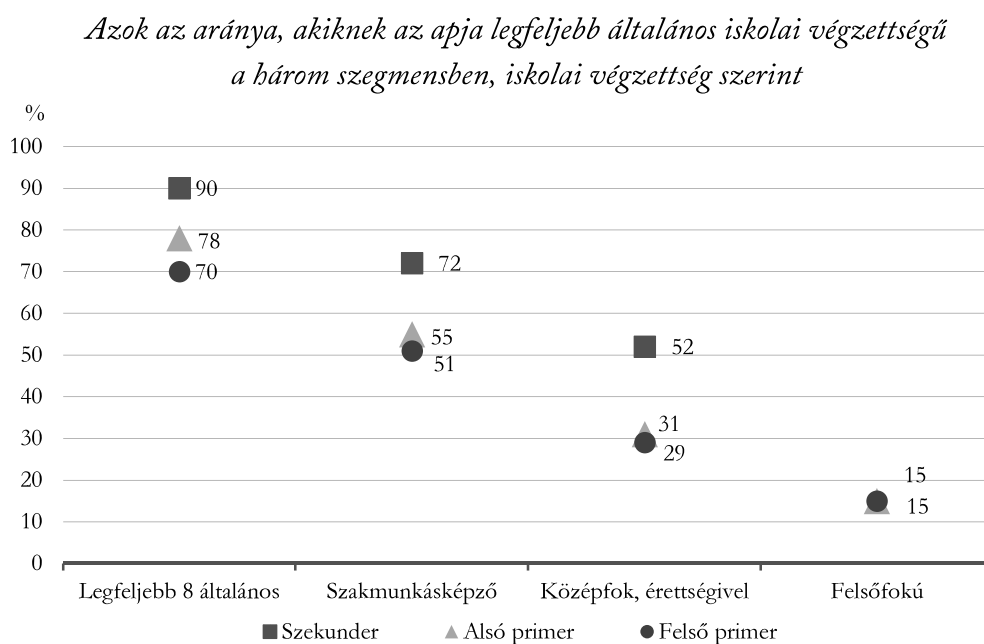
Az iskolai végzettség szintje elméletileg és empirikusan is az egyik meghatározó erejű eleme a szegmensek közötti különbségnek. Kérdés, hogy a már kialakult szegmenseken belül okoz-e bizonyos helyzetekben eltérést az iskolai végzettség. Mert ha találunk ilyet, s nyilván sokat nem találhatunk, hiszen az iskolai végzettség szerint a szegmentumok kialakításakor már némileg homogenizáltuk a munkaerőpiaci csoportokat, akkor ezzel a szegmenseken belüli folyamatok „működését” jobban megérthetjük.¹⁴

A szocio-demográfiai változók között – a korcsoporthoz hasonlóan – az iskolai végzettség négy típusa esetében sincsenek nagy szegmens-specifikus eltérések. A *nem* és *származás* szerinti eredmények megfelelnek a várakozásoknak: a szakmunkás képzettségűek között nagyobb a férfiak aránya, illetve a képzetlenek között a roma származásúak aránya mindenhol. Ugyanígy a szülők iskolai végzettsége is azonosan alakul minden munkaerőpiaci csoportban – a magasabb képzettségűeknek a szülei is iskolázottabbak (14–15. ábra), ami az emberi tőke intergenerációs tehetetlenségi erejét demonstrálja.¹⁵

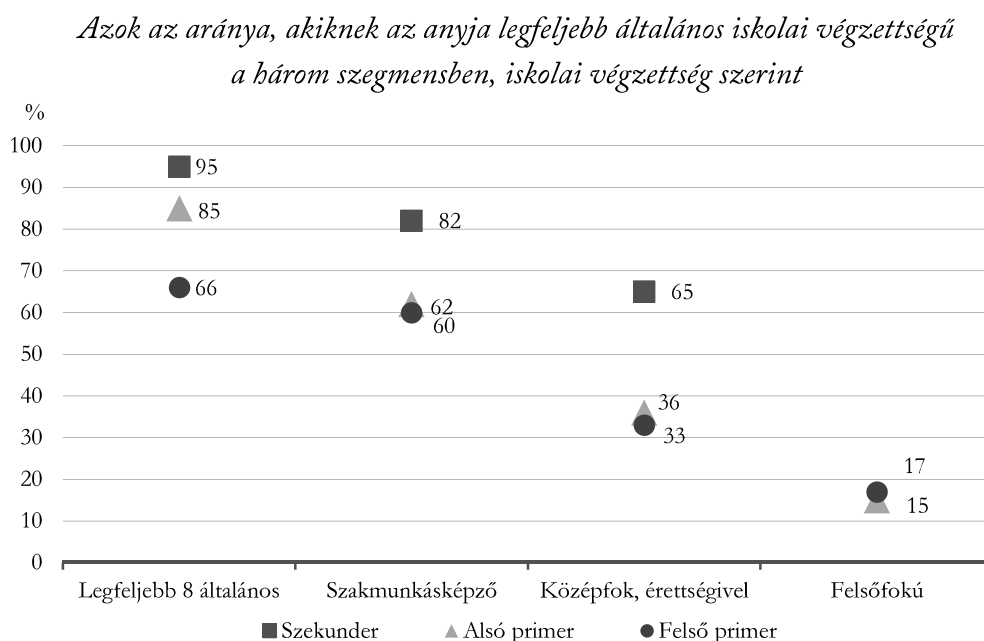
¹⁴ A szegmentumok iskolai végzettség szerinti jellemzői közül szintén csak a főbb eredményeket mutatjuk be, a részletes számítások a 3. mellékletben találhatók.

¹⁵ Az egyetlen említésre méltó eltérés, hogy a szekunder szegmensben az anya iskolázottsága sokkal alacsonyabb, mint az apáé, ezzel szemben a másik két szegmensben nem látható ilyen erős eltérés.

14. ábra

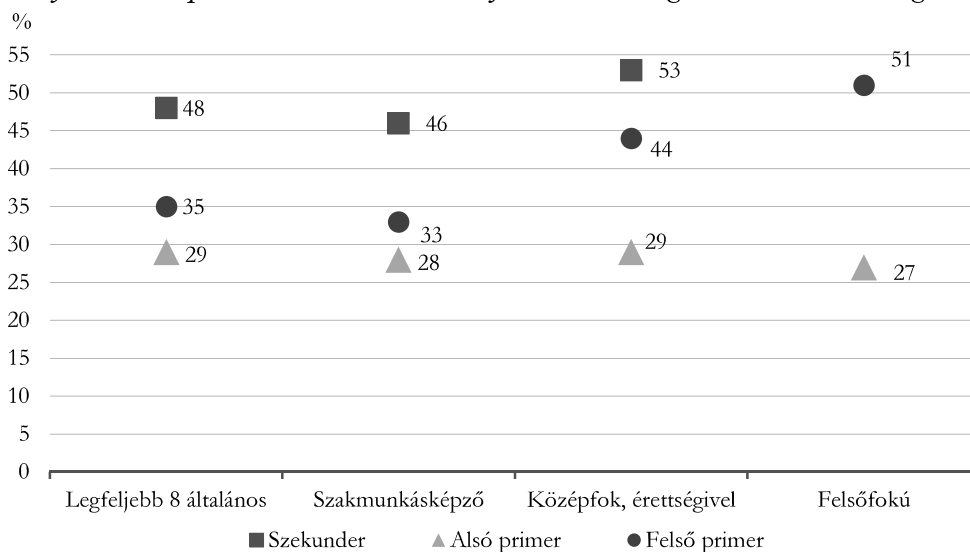
15. ábra

A munkaerőpiaci helyzet különböző indikátorait tekintve a szekunder szegmens általában nem mutat iskolai végzettség szerint eltérést, mert ott éppen az emberi tőke hiánya maga a csoport megkülönböztető ismérve, de a primer szegmensben belüli csoportok esetében érdemi különbségek tapasztalhatók.

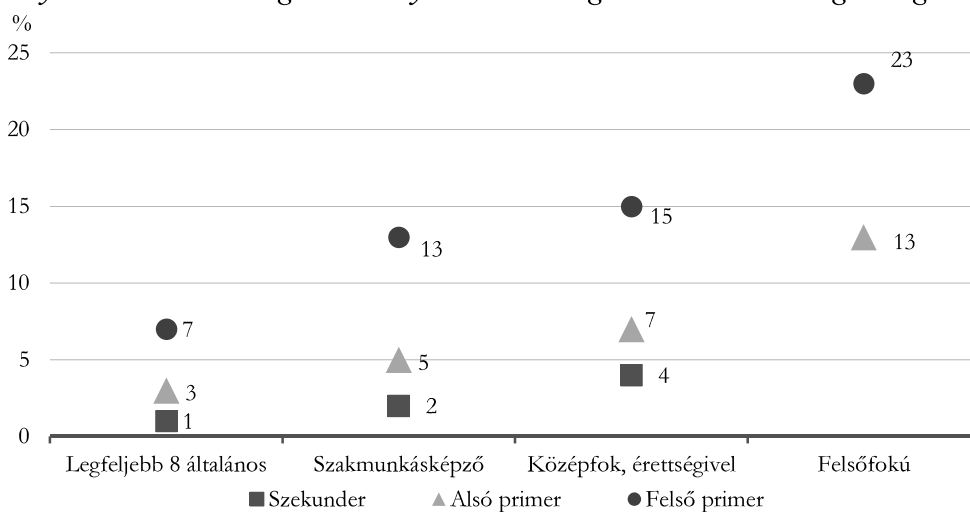
A továbbképzésben való részvétel arányának χ^2 értékei alacsonyok a szekunder szegmensben és a primer szegmens alsó csoportjában, de a felső csoportban magasabb. Ez arra utal, hogy csak a primer felső szegmensben függ a továbbképzés esélye az iskolai végzettségtől: a magasabb képzettséget ebben a munkaerőpiaci csoportban tovább növelik, mert ez – az elméletnek megfelelően – a munkáltatónak és a munkavállalónak is egyaránt érdeke (16. ábra).

A munkahelyi továbbképzésben részt vevők aránya a három szegmensben, iskolai végzettség szerint

Az *irányító tevékenység* esélyét a szekunder szegmensben alacsonyabb iskolai végzettség esetében, a másik kettőben főleg a felsőfokot elérve növeli a magasabb iskolai végzettség (17. ábra).

Irányító beosztásban dolgozók aránya a három szegmensben, iskolai végzettség szerint

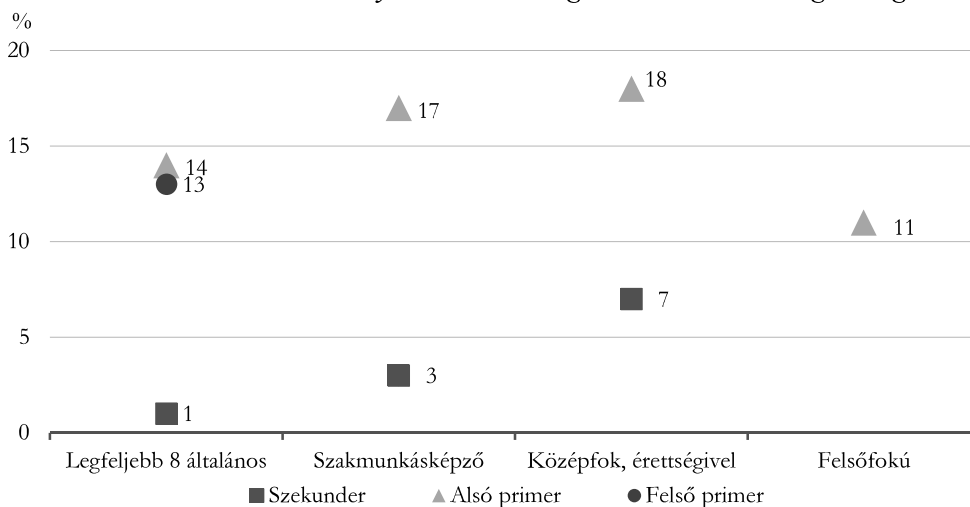

Míg a *közmunka* esélye csakúgy, mint a *munkanélküliség* minden munkaerőpiaci csoportban az alacsony iskolai végzettséghez társul, addig a *határozatlan idejű szerződés* aránya nem függ az iskolai végzettségtől a szekunder szegmensben, de az alacsony iskolai végzettséghez társul a primer szegmens mindkét csoportjában.

Általában igaz, hogy a magasabb iskolai végzettség növeli az esélyt, hogy olyan munkahelyeken legyen valaki állásban, ahol van *szakszervezet* (18. ábra), de ez csak a középfokú végzettségig igaz, a felsőfokú végzettségnél valamennyit csökken ez az érték a primer csoportokban. Az összefüggésnek ez az iránya rajzolódik ki a szakszervezeti *tagságot* vizsgálva is: a szekunder szegmensben a szakszervezeti tagság egyáltalán nem jellemző, a primer szegmens két csoportjában pedig a középfokúak körében a legmagasabb a szakszervezeti tagok aránya.

18. ábra

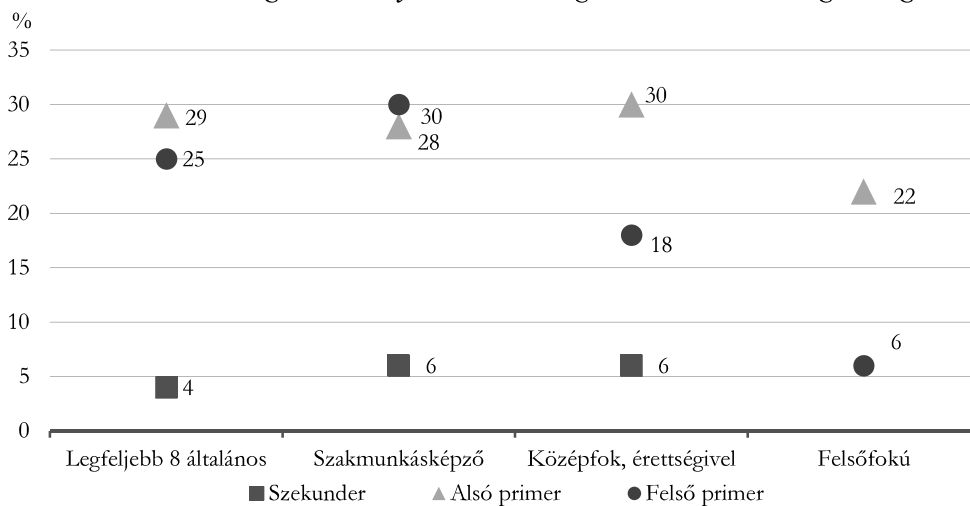
Van szakszervezet a munkahelyen a három szegmensben, iskolai végzettség szerint

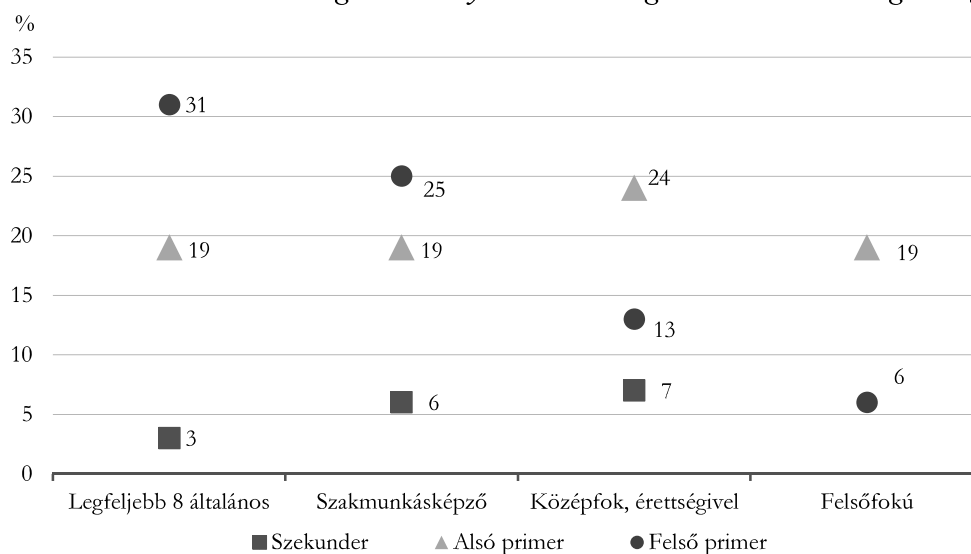
A több műszakban, illetve a kedvezőtlen munkaidőben dolgozók aránya és az iskolai végzettség eltérően függ össze egymással a három szegmensben (19., 20. ábra). A szekunder szegmensben nincs eltérés e téren (köz munkát és képzetlen munkát általában nem kell hajtósan csinálni, és csak „normális” munkarendben lehet végezni), ezzel szemben a primer alsó csoportban a felsőfokú végzettség, a primer felsőben már a középfokú végzettség is felmentést ad a több műszakban és a kedvezőtlen munkaidőben – éjszaka vagy hétvégén – történő munkavégzés alól.

19. ábra

A több műszakban dolgozók aránya a három szegmensben, iskolai végzettség szerint

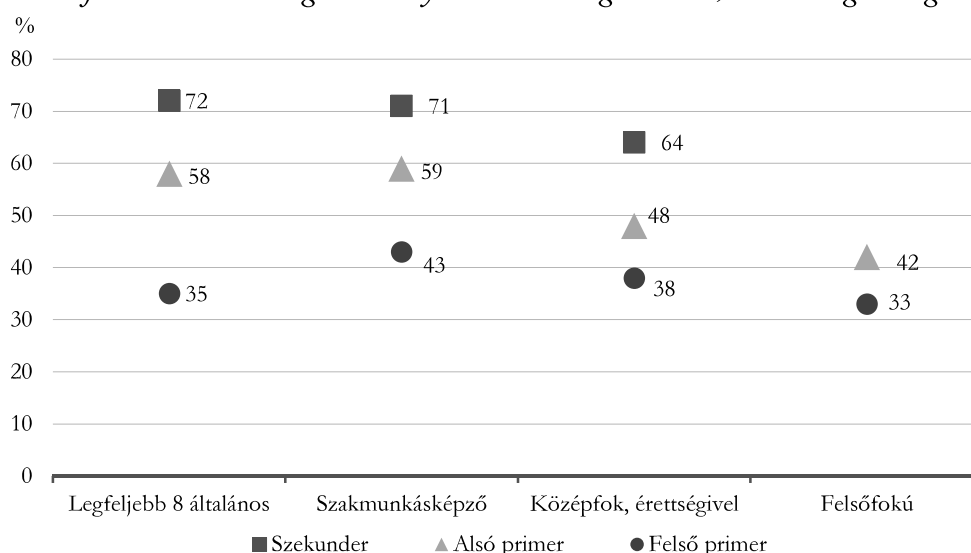

A kedvezőtlen munkarendben dolgozók aránya a három szegmensben, iskolai végzettség szerint

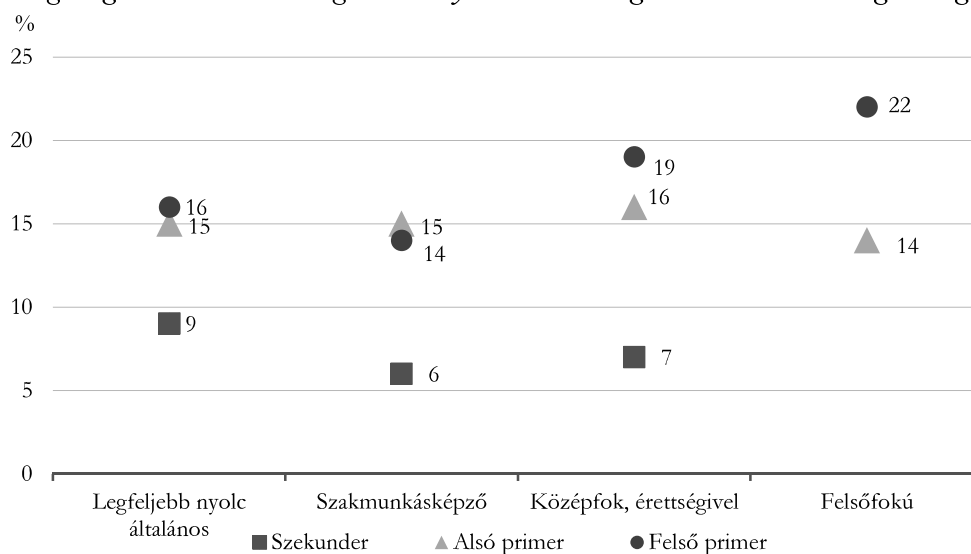

A magasabb iskolai végzettség mindhárom munkaerőpiaci csoport esetében csökkenti a fizikai igénybevétel mértékét (21. ábra), de a primer szegmens felső csoportjában az alacsony végzettségűek közül is kevesebben végeznek nehéz fizikai munkát. A lelki teher mértéke alig tér el az iskolai végzettség szerint a három munkaerőpiaci csoportban, egyedül a felső primer szegmensben van kisebb különbség: a felsőfokú végzettségűek körében kismértékben többen vannak olyanok, akikre nagyobb lelki teher nehezedik (22% az átlagos 19%-kal szemben). A felső primer szegmensben tehát a végzettség növekedésével növekszik azok aránya, akik valamilyen lelki problémára panaszkodnak (22. ábra).

A nehéz fizikai munkát végzők aránya a három szegmensben, iskolai végzettség szerint

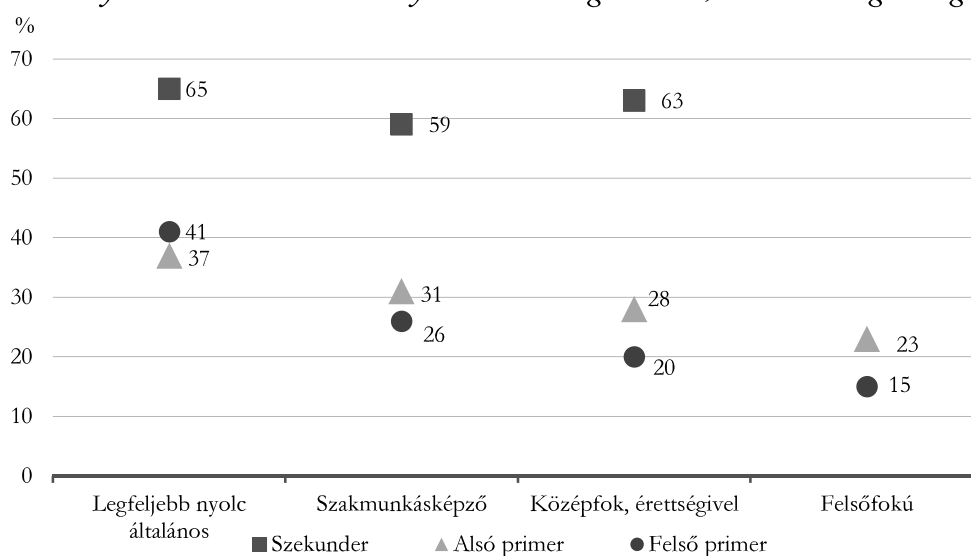

A lelkiileg megterhelő munkát végzők aránya a három szegmensben, iskolai végzettség szerint

Míg a *munkahely elvesztésétől való félelem* a szekunder szegmensben nem függ az iskolai végzettségtől, addig a primer szegmens két csoportjában a magasabb iskolai végzettséggel csökken az aggodalom (23. ábra).

A munkahely elvesztésétől tartók aránya a három szegmensben, az iskolai végzettség szerint

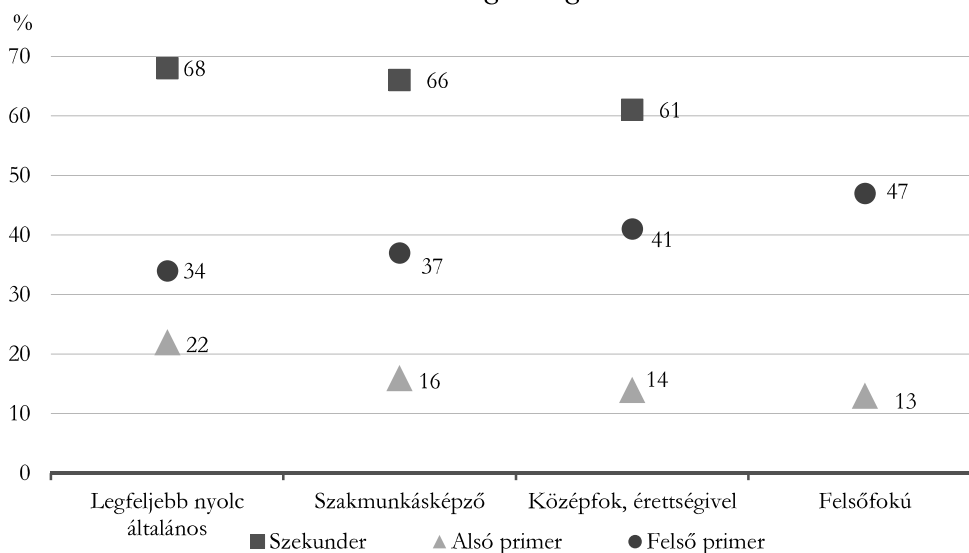

A munkahely különböző jellemzői, illetve az iskolai végzettség összefüggése kapcsán azt találjuk, hogy a szekunder szegmensben a végzettség nem függ össze azzal, hogy a munkahely mely *szektorban* működik. A primer szegmens csoportjai esetében minél képzetesebb a munkavállaló, annál kisebb az esély, hogy a mezőgazdasági szektorban dolgozik. Ezen túl a szakmunkás végzettség mindegyik csoportban az ipar felé tereli a munkavállalókat. A szolgáltatói szektorban pedig egyaránt magas a képzetlen, illetve a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya.

Az állami tulajdonban lévő munkahelyen foglalkoztatottak aránya a primer szegmens felső csoportjában a másik két munkaerőpiaci csoporthoz képest ellentétesen függ össze az iskolai végzettséggel: azokkal ellentétben a magasabb iskolai végzettséggel nő az állami foglalkoztatás esélye (24. ábra).

24. ábra

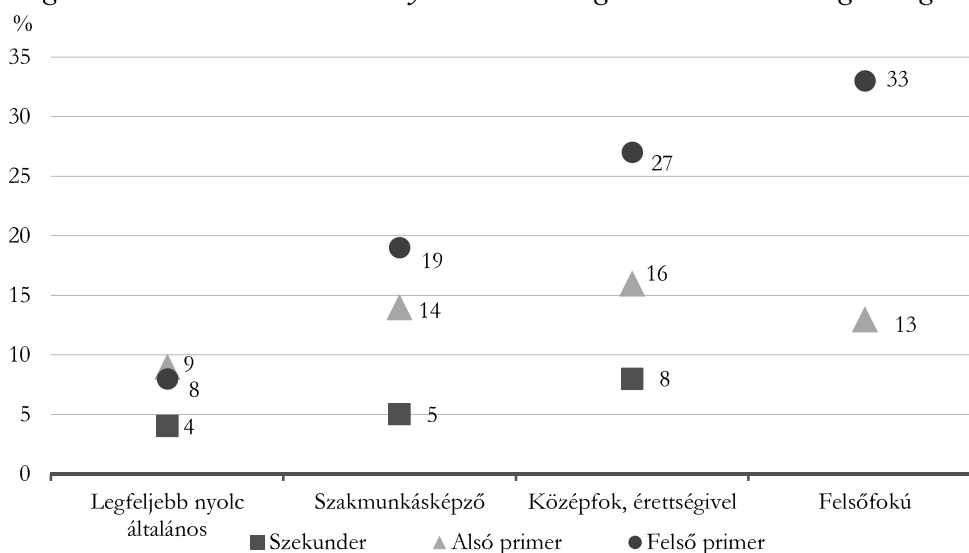
Az állami tulajdonban lévő munkahelyen foglalkoztatottak aránya a három szegmensben, az iskolai végzettség szerint

A magasabb iskolai végzettségűek körében magasabb a *megtakarítással* rendelkezők aránya, ám ez igazán erősen csak a primer szegmens felső csoportjában érvényesül (18. ábra).

25. ábra

A megtakarítással rendelkezők aránya, a három szegmensben, iskolai végzettség szerint

4. Következtetések

Vizsgálatunk alapján a mai Magyarország munkaerőpiaca jól jellemezhető egy hármas szegmentációs modellel. Az emberi tőke, illetve a munkavégzés jellemzői alapján elkülöníthető egy képzettséget nem igénylő munkahelyeket magában foglaló, s kedvezőtlenebb alkalmazási feltételeket kínáló szekunder szegmens, egy mindenekelőtt a gyári (szak)munkán alapuló primer alsó, valamint egy inkább a hivatalhoz, illetve szellemi munkához kötődő primer felső szegmens. A különböző szegmensekhez kapcsolódó munkavállalók társadalomrajza lényeges pontokon markánsan eltér egymástól. A foglalkozási rétegződési modellekkel összefüggésben ez arra utal, hogy a szellemi, illetve a fizikai munka elkülönülése továbbra is a foglalkozási szerkezet fontos sajátosságát képezi, ami nem csupán a munkához szükséges képzettség szintje, de a foglalkoztatás különféle jellemzői tekintetében is megmutatkozik. Szintén lényeges a képzettséget nem igénylő foglalkozási pozíciók elkülönülése mind a fizikai, mind a szellemi munkáktól. E pozíciók jóval kedvezőtlenebb munka-, illetve életkörülményeket biztosítanak betöltőik számára. A képzetlen-képzett, illetve a szellemi-fizikai különbség tehát maradandó háttérvonalat képez a foglalkozási szerkezetben, lényeges azonban, hogy – ahogy az elemzés rámutatott – vannak olyan foglalkozások, amelyek átlépik ezeket a választóvonalakat.

Összességében ezek az eredmények megerősítik, hogy a 1970-es évek vizsgálataihoz hasonlóan jelentős az emberi tőke szerepe a munkaerőpiac szegmentálódásában, illetve hogy a munkafeltételek szegmentumonként lényegesen eltérnek egymástól. Változásként értékelhető azonban, hogy a képzett mezőgazdasági foglalkozások többsége, illetve a betanított munkák, valamint a takarítók, illetve az egyszerű szolgáltatási, illetve szállítási foglalkozásúak a mostani vizsgálatok alapján a primer alsó szegmensben kaptak helyet. A szekunder szegmens így homogénebb csoportot képez, amennyiben elsősorban a képzetlen mezőgazdasági, ipari, építőipari foglalkozásokat foglalja magába.

E változásokkal összefügg, hogy míg az 1970-es években végzett vizsgálatok nem találtak számottevő különbségeket a szegmentumok között a nemek tekintetében, addig a mostani eredmények szerint a szekunder szegmensben jelentősen meghaladja a férfiak aránya a nőkét. Szintén némi változás tapasztalható a szegmentumok korszerkezetében: ma nem tapasztalható különbség a szegmentumok között az idősök arányát tekintve, a 30 évnél fiatalabbak viszont a legnagyobb arányban a szekunder szegmensben találhatók.

A foglalkozási csoportok részletes, kor, illetve iskolai végzettség szerinti elemzése jól mutatja a különböző szegmensek belső működésének különbségeit. A szekunder szegmensben nem lehet munkaerőpiaci karriert építeni, e szegmensben a primer csoportokkal ellentétben a kor előrehaladtával sem növekszik jelentősen az aktuális munkahelyen eltöltött évek száma. Szintén jellemző, hogy míg a primer szegmens két csoportjában a magasabb iskolai végzettség jellemzően a foglalkoztatás kedvezőbb körülményeivel jár együtt, addig a szekunder szegmensben ez a hatás nem érvényesül. A két primer csoport között nem ilyen élesek, de szintén jellemzőek az eltérések. A primer felső szegmens munkavállalói eleve kedvezőbb munkakörülményeket élveznek, de akár korcsoportok szerint, akár az iskolai végzettség alapján vizsgáljuk, a továbblépésre is több lehetőségük van.

Köszönetnyilvánítás

Bírálataikért – noha ezek közül néhányat, bármilyen jogosak is, csak a további munka során fogunk tudni figyelembe venni – köszönet illeti Köllő Jánost (MTA KI) és Lakatos Juditot (KSH).

Irodalom

- Bukodi Erzsébet (2006): Társadalmunk szerkezete különböző nézőpontokból. In: Kovách Imre (szerk.): *Társadalmi metszetek. Érdekek és hatalmi viszonyok, individualizáció és egyenlőtlenség a mai Magyarországon*. Budapest, Napvilág, 109–159.
- Bukodi Erzsébet – Altorjai Szilvia – Tallér András (2005): *A társadalmi rétegződés aspektusai*. Budapest, KSH–NKI.
- Doeringer Peter B. – Piore, Michael J. (1971): *Internal Labor Markets and Manpower Analysis*. Heath: Lexington.
- Fazekas Károly et al. (1983): *Kereseti és bérvizonyaink*, MTA Közgazdaságtudományi Intézetének közleményei 28 sz., Budapest.
- Ferge Zsuzsa (1969): *Társadalmunk rétegződése. Elvek és tények*. Budapest, KJK.
- Galasi Péter (szerk.) (1982): *A munkaerőpiac szerkezete és működése Magyarországon*. Budapest, KJK.
- Galasi Péter – Sik Endre (1977): Adalékok a munkapiac elemzéséhez. *Közgazdasági Szemle*, 6: 661–670.
- Galasi Péter – Sik Endre (1979): A szegmentált munkaerőpiac elmélete. *Közgazdasági Szemle*, 12: 1487–1500.
- Huszár Ákos (2013a): Foglalkozási osztályszerkezet (I.) – Elméletek, modellek. *Statistikai Szemle*, 91(1): 31–56. http://www.ksh.hu/statszemle_archive/2013/2013_01/2013_01_031.pdf
- Huszár Ákos (2013b): Foglalkozási osztályszerkezet (II.) – Az osztályozás problémái. *Statistikai Szemle*, 91(2): 117–131. http://www.ksh.hu/statszemle_archive/2013/2013_02/2013_02_117.pdf
- Huszár Ákos (2013c): Foglalkozási osztályszerkezet (III.) – Egy normatív-funkcionalista osztálymodell vázlata. *Statistikai Szemle*, 91(7): 117–131. http://www.ksh.hu/statszemle_archive/2013/2013_07/2013_07_718.pdf
- Huszár Ákos (szerk.) (2015): *A társadalom rétegződése*. Budapest: KSH. http://www.ksh.hu/nepszamlalas/tarsadalom_retegzodese
- Kertesi Gábor – Sziráczy György (1983): Munkásmagatartások a munkaerőpiacon. *Valóság*, 4: 20–36.
- Köllő János (1982): A külső és belső munkaerőpiac kapcsolata egy pamutszövőben. In: Galasi P. (szerk.): *A munkaerőpiac szerkezete és működése Magyarországon*. Budapest, KJK, 277–318.
- Nagy Anna – Sziráczy György (1982): Munkaerő-piaci szegmentáció Magyarországon a hetvenes évek közepén. In: Galasi Péter (szerk.): *A munkaerőpiac szerkezete és működése Magyarországon*. Budapest, KJK, 39–59.
- Piore, Michael (1972): Notes for the Theory of Labor Market Stratification. M.I.T. Working Papers.
- Róbert Péter (1997): Foglalkozási osztályszerkezet: elméleti és módszertani problémák. *Szociológiai Szemle*, 7(2): 5–48.
- Róbert Péter (2009): Stratification and Social Mobility. In: Stefan Immerfall – Therborn, Göran: *Handbook of European Societies*. New York, Springer, 499–536.
- Sik Endre (2012): A kapcsolati tőke szociológiája. Budapest, Eötvös. http://www.tarki.hu/hu/about/staff/sb/kapcsolati_toke_szociologiaja.pdf
- Stark, David (1988): Osztályozás és szelektív béralku a belső munkaerőpiacokon. *Gazdaság*, 4: 80–97.
- Záhonyi Márta – Bukodi Erzsébet (2004): *A társadalom rétegződése*. Budapest, KSH. http://www.nepszamlalas2001.hu/hun/kotetek/16/16_3_ert.pdf

MELLÉKLET

A foglalkozási csoportok besorolása

A vizsgálatnak a 0, 1, 2-es FEOR08 főcsoportok nem képezték részét. A 3–9-es főcsoportokból pedig kihagytuk az elemzésből azokat a háromjegyű FEOR08 alcsoportokat, amelyek esetében a munkaerő-felmérés mintájának elemszáma nem haladta meg az 50-et. Alább ezeket az alcsoportokat jelöltük kimaradókként.

FEOR 08-kód	Foglalkozási alcsoportok	Foglalkozási szegmensek			Kima- radók
		sze- kun- der	alsó primer	felső primer	
311	Ipari, építőipari technikusok			x	
312	Elektrotechnikusok				x
313	Egyéb technikusok			x	
314	Számítástechnikai (informatikai) és kommunikációs foglalkozások			x	
315	Folyamatirányítók (berendezések vezérlői)				x
316	Üzemfenntartási foglalkozások			x	
317	Vízi- és légijármű-vezetők, légiirányítók				x
319	Egyéb műszaki foglalkozások				x
321	Ipari, építőipari szakmai irányítók, felügyelők			x	
322	Egyéb szakmai irányítók, felügyelők			x	
331	Ápolási és szülészeti kapcsolódó foglalkozások			x	
332	Egészségügyi asszisztensek			x	
333	Humán egészségügyhöz kapcsolódó foglalkozások			x	
334	Állat- és növényegészségügyhöz kapcsolódó foglalkozások				x
341	Oktatási asszisztensek			x	
351	Szociális foglalkozások			x	
352	Munkaerőpiaci szolgáltatási ügyintézők				x
361	Pénzügyi, gazdasági ügyintézők			x	
362	Kereskedelmi és értékesítési ügyintézők, ügynökök			x	
363	Egyéb üzleti jellegű szolgáltatások ügyintézői			x	
364	Igazgatási és jogi asszisztensek				x
365	Hatósági ügyintézők				x
371	Művészeti és kulturális foglalkozások			x	

(A táblázat folytatása a következő oldalon.)

(Folytatás.)

FEOR 08-kód	Foglalkozási alcsoportok	Foglalkozási szegmensek			Kima- radók
		sze- kun- der	alsó primer	felső primer	
372	Sport- és szabadidős foglalkozások				x
373	Egyéb vallási foglalkozások				x
391	Egyéb ügyintézők				x
411	Általános irodai, ügyviteli foglalkozások			x	
412	Számviteli foglalkozások			x	
413	Irodai szaknyilvántartási foglalkozások			x	
419	Egyéb irodai, ügyviteli foglalkozások				x
421	Pénzkezelők, pénzügyi pénztárosok				x
422	Ügyfélkapcsolati foglalkozások			x	
511	Kereskedelmi foglalkozások		x		
512	Egyéb kereskedelmi foglalkozások		x		
513	Vendéglátó-ipari foglalkozások		x		
521	Személyi szolgáltatási foglalkozások		x		
522	Személygondozási foglalkozások		x		
523	Utaskísérők, jegykezelők				x
524	Épületfenntartási foglalkozások		x		
525	Személy- és vagyonvédelmi foglalkozások			x	
529	Egyéb szolgáltatási foglalkozások				x
611	Növénytermesztési foglalkozások		x		
612	Állattenyésztési és állatgondozási foglalkozások		x		
613	Vegyes profilú gazdálkodók				x
621	Erdőgazdálkodási foglalkozások	x			
622	Vadgazdálkodási foglalkozások				x
623	Halászati foglalkozások				x
711	Élelmiszerfeldolgozók, -feldolgozók és -tartósítók		x		
721	Ruha- és bőripari foglalkozások		x		
722	Faipari foglalkozások		x		
723	Nyomdaipari foglalkozások		x		
731	Kohászati foglalkozások				x
732	Fémmezmunkálók		x		

(A táblázat folytatása a következő oldalon.)

(Folytatás.)

FEOR 08-kód	Foglalkozási alcsoportok	Foglalkozási szegmensek			Kima- radók
		sze- kun- der	alsó primer	felső primer	
733	Gépek, berendezések karbantartói, javítói		x		
734	Villamossági berendezések műszerészei, szerelői			x	
741	Kézműipari foglalkozások		x		
742	Finommechanikai műszerészek				x
751	Építőmesteri foglalkozások		x		
752	Építési, szerelési foglalkozások		x		
753	Építési szakipari foglalkozások		x		
791	Egyéb ipari és építőipari foglalkozások		x		
811	Élelmiszer-, ital-, dohánygyártó gépek kezelői		x		
812	Könnyűipari gépek kezelői és gyártósor mellett dolgozók		x		
813	Vegyipari alapanyagot és terméket gyártók, gépkezelők		x		
814	Alapanyaggyártó gépek kezelői				x
815	Fémfeldolgozó és -megmunkáló gépek kezelői		x		
819	Egyéb feldolgozóipari gépek kezelői				x
821	Összeszerelők		x		
831	Bányászati gépek kezelői				x
832	Egyéb, helyhez kötött gépek kezelői		x		
841	Járművezetők és kapcsolódó foglalkozások		x		
842	Mobil gépek kezelői		x		
843	Hajózási foglalkozások				x
911	Takarítók és kisegítők		x		
921	Szeméthyűjtők és hasonló foglalkozások	x			
922	Szállítási foglalkozások és rakodók		x		
923	Egyéb egyszerű szolgáltatási és szállítási foglalkozások		x		
931	Egyszerű ipari foglalkozások	x			
932	Egyszerű építőipari foglalkozások	x			
933	Egyszerű mezőgazdasági, erdészeti, vadászati és halászati foglalkozások	x			

Szegmenseken belüli jellemzők korcsoportok szerint

Szűrővel jelöltük azokat az összefüggéseket, amelyek $p=0,05$ -ös szinten nem bizonyultak szignifikánsnak.

Megnevezés	Szekunder						Alsó primer						Felső primer						Össze- sen
	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	Össze- sen	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	Össze- sen	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64		
	éves						éves						éves						
N	185	310	423	419	248	1585	883	2058	3018	2747	1728	10434	334	1138	1680	1330	730	5212	
Nem																			
	Chi²=14, p=0,007						Chi²=27, p=0,000						Chi²=50, p=0,000						
Férfi	78	76	67	66	67	70	59	63	59	56	61	60	41	47	43	33	38	41	
Nő	22	24	33	34	33	30	41	37	41	44	39	40	59	53	57	67	62	59	
Összesen	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	
Roma származás																			
	Chi²=38, p=0,000						Chi²=50, p=0,000						Chi²=3, p=0,520						
Roma	25	29	22	13	9	20	3	4	2	1	1	2	1	0	0	1	0	0	
Nem roma	75	71	78	87	91	80	97	96	98	99	99	98	99	100	100	99	100	100	
Összesen	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	
Iskolai végzettség																			
	Chi²=34, p=0,001						Chi²=586, p=0,000						Chi²=239, p=0,000						
Legfeljebb 8 általános Szakmunkás- képző	67	65	65	63	53	63	15	13	16	20	21	17	4	3	3	4	3	3	
Középfok, Középiskola 																			

(A táblázat folytatása a következő oldalon.)

(Folytatás.)

Megnevezés	Szekunder						Alsó primer						Felső primer						Össze- sen
	éves			sen			éves			sen			éves			sen			
	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	Össze- sen	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	Össze- sen	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	Össze- sen	
<i>Apa iskolai végzettsége</i>																			
Chi²=101, p=0,000						Chi²=1190, p=0,000						Chi²=488, p=0,000							
Legfeljebb 8 általános Középfokú, érettségi nélkül	61	72	85	93	86	81	26	34	46	64	73	50	13	15	25	43	50	29	
Középfok, érettségi nélkül	34	23	13	7	11	16	48	45	40	26	19	35	43	41	40	32	30	37	
Középfok, érettségivel	3	4	2	0	4	2	20	18	12	7	5	12	32	27	25	18	13	23	
Felsőfokú	2	1	1	0		1	6	3	3	2	2	3	12	16	11	7	7	11	
Összesen	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	
<i>Anyai iskolai végzettsége</i>																			
Chi²=70, p=0,000						Chi²=1527, p=0,000						Chi²=766, p=0,000							
Legfeljebb 8 általános Középfokú, érettségi nélkül	11	19	29	27	14	100	5	14	27	32	21	100	2	12	29	34	23	100	
Középfok, érettségi nélkül	25	29	29	13	4	100	13	27	35	19	6	100	6	25	38	21	10	100	
Középfok, érettségivel	26	38	20	4	12	100	16	36	29	14	5	100	9	30	37	17	7	100	
Felsőfokú		79	8		12	100	22	42	22	10	3	100	11	43	28	10	7	100	
Összesen	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	
<i>Részt vett-e az elmúlt 4 hétben valamilyen képzésben?</i>																			
Chi²=4, p=0,429						Chi²=27, p=0,000						Chi²=40, p=0,000							
Igen	17	20	16	15	13	16	9	8	5	5	5	6	14	13	11	11	8	11	
Nem	83	80	84	85	87	84	91	92	95	95	95	94	86	87	89	89	92	89	
Összesen	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	

(A táblázat folytatása a következő oldalon.)

(Folytatás.)

(%)

Megnevezés	Szekunder						Alsó primer						Felső primer					
	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	össze- sen	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	össze- sen	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	össze- sen
	éves						éves						éves					
	Részt vett-e munkahelyi képzésen?																	
Igen Nem Összesen	Chi ² =16, p=0,003						Chi ² =97, p=0,000						Chi ² =15, p=0,005					
	59	52	47	44	41	48	39	31	27	27	24	28	44	42	44	46	40	44
	41	48	53	56	59	52	61	69	73	73	76	72	56	58	56	54	60	56
100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Volt megtakarítása?																		
Igen Nem Összesen	Chi ² =2, p=0,755						Chi ² =141, p=0,000						Chi ² =224, p=0,000					
	2	4	3	6	5	4	5	10	15	17	19	14	8	22	27	31	34	27
	98	96	97	94	95	96	95	90	85	83	81	86	92	78	73	69	66	73
100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Hány éve dolgozik jelenlegi munkájában?																		
4 vagy kevesebb 5-9 10-19 20 vagy több Összesen	Chi ² =53, p=0,000						Chi ² =2050, p=0,000						Chi ² =1490, p=0,000					
	97	93	89	84	83	89	95	62	43	34	32	48	97	50	30	23	24	37
	3	5	5	8	7	6	5	28	26	24	21	23	3	38	27	22	17	26
2		5	6	6	4	4		10	25	26	25	20		12	34	28	27	24
100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Végez-e irányító tevékenységet?																		
Igen Nem Összesen	Chi ² =5, p=0,240						Chi ² =24, p=0,000						Chi ² =25, p=0,000					
	2	1	1	3	1	2	3	6	7	6	4	5	7	15	18	17	19	16
	100	98	99	97	99	98	97	94	93	94	96	95	93	85	82	83	81	84
100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

(A táblázat folytatása a következő oldalon.)

(Folytatás.)

(%)

Megnevezés	Szekunder						Alsó primer						Felső primer					
	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	össze- sen	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	össze- sen	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	össze- sen
	éves						éves						éves					
Közfoglalkoztatott?																		
Chi²=1, p=0,878																		
Igen	58	66	65	65	69	65	2	3	3	4	4	3	7	2	1	1	1	2
Nem	42	34	35	35	31	35	98	97	97	96	96	97	93	98	99	99	99	98
Összesen	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Egy évvel ezelőtt közfoglalkoztatott volt?																		
Chi²=10, p=0,040																		
Igen	20	29	35	30	35	31	3	3	2	3	3	3	4	2	1	1	1	1
Nem	80	71	65	70	65	69	97	97	98	97	97	97	96	98	99	99	99	99
Összesen	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Egy évvel ezelőtt munkanélküli volt?																		
Chi²=5, p=0,247																		
Igen	30	37	28	33	29	32	11	7	5	4	4	5	9	2	1	1	2	2
Nem	70	63	72	67	71	68	89	93	95	96	96	95	91	98	99	99	98	98
Összesen	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Határozatlan idejű szerződése van?																		
Chi²=2, p=0,663																		
Igen	31	26	30	25	24	27	82	89	92	92	91	90	80	93	96	97	97	95
Nem	69	74	70	75	76	73	18	11	8	8	9	10	20	7	4	3	3	5
Összesen	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
(A táblázat folytatása a következő oldalon.)																		

(A táblázat folytatása a következő oldalon.)

(Folytatás.)

(%)

Megnevezés	Szekunder						Alsó primer						Felső primer					
	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	össze- sen	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	össze- sen	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	össze- sen
	éves						éves						éves					
Egy évnél rövidebb határozott idejű szerződése van?																		
	Chi ² =1, p=0,886						Chi ² =118, p=0,000						Chi ² =242, p=0,000					
Igen	68	71	69	72	75	71	17	10	7	8	9	9	18	6	3	3	2	5
Nem	32	29	31	28	25	29	83	90	93	92	91	91	82	94	97	97	98	95
Összesen	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Jogosult szabadság kivételére?																		
	Chi ² =11, p=0,027						Chi ² =161, p=0,000						Chi ² =69, p=0,000					
Igen	69	74	77	82	79	77	84	94	94	96	94	94	87	95	96	97	96	95
Nem	31	26	23	18	21	23	16	6	6	4	6	6	13	5	4	3	4	5
Összesen	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Jogosult betegszabadság kivételére?																		
	Chi ² =8, p=0,086						Chi ² =59, p=0,000						Chi ² =33, p=0,000					
Igen	67	69	70	75	72	71	80	88	88	90	85	87	81	89	90	92	92	90
Nem	33	31	30	25	28	29	20	12	12	10	15	13	19	11	10	8	8	10
Összesen	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Szabadságra tud menni, ha szükséges?																		
	Chi ² =2, p=0,742						Chi ² =54, p=0,000						Chi ² =52, p=0,000					
Igen	53	58	59	60	62	59	48	47	51	54	56	51	47	57	63	66	67	62
Nem	47	42	41	40	38	41	52	53	49	46	44	49	53	43	37	34	33	38
Összesen	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

(A táblázat folytatása a következő oldalon.)

(A táblázat folytatása a következő oldalon.)

(Folytatás.)

Megnevezés	Szekunder						Alsó primer						Felső primer						(%)
	éves			össze- sen			éves			össze- sen			éves			össze- sen			
	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	össze- sen	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	össze- sen	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	össze- sen	
Működik szakszervezet a munkahelyén?																			
Chi ² =10, p=0,043						Chi ² =123, p=0,000						Chi ² =53, p=0,000							
Igen	4	2	2	2	3	2	9	13	16	20	22	17	19	27	34	37	36	32	
Nem	96	98	98	98	97	98	91	87	84	80	78	83	81	73	66	63	64	68	
Összesen	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	
Tagja-e szakszervezetnek?																			
Chi ² =21, p=0,000						Chi ² =97, p=0,000						Chi ² =59, p=0,000							
Igen	1	1	1	1	1	0	1	4	6	7	9	6	5	8	13	16	15	12	
Nem	99	99	100	100	99	100	99	96	94	93	91	94	95	92	87	84	85	88	
Összesen	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	
Részmunkaidőben dolgozik?																			
Chi ² =22, p=0,000						Chi ² =131, p=0,000						Chi ² =42, p=0,000							
Igen	6	4	8	8	12	6	7	5	6	7	14	7	5	3	4	4	10	5	
Nem	94	96	92	92	88	94	93	95	94	93	86	93	95	97	96	96	90	95	
Összesen	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	
Többmunkások munkarendben dolgozik?																			
Chi ² =1, p=0,867						Chi ² =100, p=0,000						Chi ² =5, p=0,304							
Igen	4	6	4	5	5	5	37	33	28	27	22	29	21	16	18	17	15	17	
Nem	96	94	96	95	95	95	63	67	72	73	78	71	79	84	82	83	85	83	
Összesen	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	
(A táblázat folytatása a következő oldalon.)																			

(A táblázat folytatása a következő oldalon.)

(Folytatás.)

(%)

Megnevezés	Szekunder						Alsó primer						Felső primer					
	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	össze- sen	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	össze- sen	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	össze- sen
	éves						éves						éves					
Rendszeresen kedvezőtlen munkarendben dolgozik?																		
Igen Nem Összesen	Chi ² =2, p=0,815						Chi ² =79, p=0,000						Chi ² =4, p=0,427					
	3	4	5	3	6	4	27	24	21	19	15	21	13	12	15	12	13	13
	97	96	95	97	94	96	73	76	79	81	85	79	87	88	85	88	87	87
	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Kötött munkaidőben dolgozik?																		
Igen Nem Összesen	Chi ² =3, p=0,576						Chi ² =9, p=0,060						Chi ² =12, p=0,016					
	93	90	91	91	89	91	89	91	88	89	88	89	85	83	78	82	79	81
	7	10	9	9	11	9	11	9	12	11	12	11	15	17	22	18	21	19
	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Fizikailag veszélyeztetett a munkahelyén?																		
Igen Nem Összesen	Chi ² =3, p=0,643						Chi ² =17, p=0,002						Chi ² =10, p=0,038					
	70	72	71	73	64	71	50	55	55	56	56	55	32	38	37	39	34	37
	30	28	29	27	36	29	50	45	45	44	44	45	68	62	63	61	66	63
	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Lelkileg veszélyeztetett a munkahelyén?																		
Igen Nem Összesen	Chi ² =6, p=0,218						Chi ² =18, p=0,001						Chi ² =8, p=0,108					
	15	8	8	7	5	8	14	17	16	15	14	16	15	20	20	19	18	19
	85	92	92	93	95	92	86	83	84	85	86	84	85	80	80	81	82	81
	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
(A táblázat folytatása a következő oldalon.)																		

(A táblázat folytatása a következő oldalon.)

(Folytatás.)

(%)

Megnevezés	Szekunder						Alsó primer						Felső primer					
	éves			sen			éves			sen			éves			sen		
	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	össze-	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	össze-	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	össze-
Igen	Tart-e attól, hogy elveszti a munkáját?																	
	Chi²=15, p=0,005						Chi²=28, p=0,000						Chi²=40, p=0,000					
	67	69	58	58	69	63	35	32	29	28	32	31	31	22	18	21	16	20
	33	31	42	42	31	37	65	68	71	72	68	69	69	78	82	79	84	80
Összesen	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Igen	Érte-e valamilyen diszkrimináció a munkahelyén?																	
	Chi²=6, p=0,177						Chi²=8, p=0,110						Chi²=13, p=0,011					
	12	7	7	6	9	8	2	4	3	3	4	3	2	2	2	1	3	2
	88	93	93	94	91	92	98	96	97	97	96	97	98	98	98	99	97	98
Összesen	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Mezőgazdaság	Melyik szektorban dolgozik?																	
	Chi²=11, p=0,215						Chi²=36, p=0,000						Chi²=18, p=0,021					
	16	13	14	17	18	16	3	4	3	5	7	4	2	1	1	1	3	2
	32	23	23	22	23	24	47	45	44	44	45	45	23	20	21	21	23	21
Szolgáltatás	52	64	63	60	60	61	50	51	53	51	48	51	75	79	78	77	74	77
	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Igen	Állami, önkormányzati tulajdonú munkahelyen dolgozik?																	
	Chi²=4, p=0,382						Chi²=261, p=0,000						Chi²=30, p=0,021					
	59	68	67	67	69	66	8	11	15	21	26	17	33	38	41	47	44	42
	41	32	33	33	31	34	92	89	85	79	74	83	67	62	59	53	56	58
Összesen	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

(A táblázat folytatása a következő oldalon.)

(Folytatás.)

Megnevezés	Szekunder							Alsó primer							Felső primer							(%)															
	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	össze- sen		15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	össze- sen		15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	össze- sen																	
	éves							éves							éves																						
	<i>Magántulajdonú munkahelyen dolgozik?</i>																																				
Chi ² =2, p=0,671																								Chi ² =288, p=0,000							Chi ² =40, p=0,021						
Igen	32	26	29	30	25	28	87	84	78	70	64	76	59	54	52	45	46	50																			
Nem	68	74	71	70	75	72	13	16	22	30	36	24	41	46	48	55	54	50																			
Összesen	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100																		
<i>Külföldi tulajdonú munkahelyen dolgozik?</i>																																					
Chi ² =6, p=0,237																								Chi ² =72, p=0,000							Chi ² =57, p=0,000						
Igen	7	11	13	6	15	10	33	37	31	30	23	32	36	38	33	24	21	31																			
Nem	93	89	87	94	85	90	67	63	69	70	77	68	64	62	67	76	79	69																			
Összesen	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100																		
<i>Tíz-nél többen dolgoznak a munkáltatónál?</i>																																					
Chi ² =4, p=0,422																								Chi ² =44, p=0,000							Chi ² =14, p=0,008						
Igen	89	87	91	87	91	89	75	79	78	83	83	80	86	89	87	88	83	87																			
Nem	11	13	9	13	9	11	25	21	22	17	17	20	14	11	13	12	17	13																			
Összesen	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100																		
<i>(A táblázat folytatása a következő oldalon.)</i>																																					

(A táblázat folytatása a következő oldalon.)

Megnevezés	Szekunder						Alsó primer						Felső primer						%	
	éves			sen			éves			össze- sen			éves			össze- sen				
	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	össze- sen	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	össze- sen	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	össze- sen		
Tíznel többen dolgoznak a telephelyen?																				
Chi ² =3, p=0,572						Chi ² =32, p=0,000						Chi ² =13, p=0,012								
Igen	83	84	87	84	86	85	72	76	74	79	80	76	84	87	83	84	79	84		
Nem	17	16	13	16	14	15	28	24	26	21	20	24	16	13	17	16	21	16		
Összesen	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100		
Településtípus																				
Chi ² =19, p=0,085						Chi ² =46, p=0,000						Chi ² =46, p=0,000								
Budapest	5	1		2	2	1	12	14	12	12	11	12	14	26	22	15	21	21		
Megyei jogú város	2	3	5	3	5	4	15	21	19	17	17	18	19	21	21	23	21	21		
Többi város	37	24	27	26	31	28	34	28	32	31	32	31	30	28	28	33	34	30		
Község	56	72	69	70	62	67	40	36	37	40	41	38	38	26	29	29	25	28		
Összesen	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100		
Régió																				
Chi ² =39, p=0,085						Chi ² =61, p=0,000						Chi ² =45, p=0,005								
Közép	10	6	7	7	6	7	25	26	24	24	22	24	27	39	38	30	34	35		
Magyarország	6	6	9	13	6	9	15	14	13	13	11	13	12	12	11	12	13	12		
Közép-Dunántúl	9	8	8	5	12	8	13	14	12	12	12	13	13	9	11	11	11	10		
Nyugat-Dunántúl	12	13	15	18	17	16	10	9	9	9	10	9	9	7	8	9	8	8		
Dél-Dunántúl																				
Észak-																				
Magyarország	24	25	18	18	19	20	11	10	12	12	15	12	12	11	8	11	11	10		
Észak-Alföld	28	29	27	26	25	27	15	17	15	15	14	15	15	10	12	16	11	13		
Dél-Alföld	11	12	15	13	14	14	12	11	14	14	16	13	13	13	12	12	12	12		
Összesen	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100		

Szegmenseken belüli jellemzők iskolai végzettség szerint

Szűrővel jelöltük az összefüggéseket, amelyek $p=0,05$ -ös szinten nem bizonyultak szignifikánsnak.

Megnevezés	Szekunder					Alsó primer					Felső primer					%
	leg- feljebb 8 által- ános	szak- mun- kás- képző	közép- fok, érett- ségivel	felső- fokú	össze- sen	leg- feljebb 8 által- ános	szak- mun- kás- képző	közép- fok, érett- ségivel	felső- fokú	össze- sen	leg- feljebb 8 által- ános	szak- mun- kás- képző	közép- fok, érett- ségivel	felső- fokú	össze- sen	
	995	446	137	7	1 585	1 922	5 302	2 986	224	10 434	181	711	3 171	1 149	5 212	
N	Nem															
	Chi²=11, p=0,010					Chi²=324, p=0,000					Chi²=324, p=0,000					
Férfi	69	75	62	64	70	48	67	55	50	60	49	59	38	36	41	
Nő	31	25	38	36	30	52	33	45	50	40	51	41	62	64	59	
Összesen	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	
	Korcsoport															
	Chi²=34, p=0,001					Chi²=586, p=0,000					Chi²=239, p=0,000					
15–24 éves	13	9	19	34	12	8	7	13	8	9	7	3	8	4	6	
25–34 éves	21	17	29	59	21	17	17	29	43	22	20	14	21	37	24	
35–44 éves	29	30	18		28	27	31	28	26	29	32	38	33	33	33	
45–54 éves	26	27	21	7	25	29	28	20	17	25	30	28	25	17	23	
55–64 éves	11	18	14		13	18	16	11	6	15	11	17	14	9	13	
Összesen	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	

(A táblázat folytatása a következő oldalon.)

(Folytatás.)

(%)

Megnevezés	Szekunder					Alsó primer					Felső primer				
	leg- feljebb 8 által- ános	szak- mun- kás- képző	közép- fok, érett- ségivel	felső- fokú	össze- sen	leg- feljebb 8 által- ános	szak- mun- kás- képző	közép- fok, érett- ségivel	felső- fokú	össze- sen	leg- feljebb 8 által- ános	szak- mun- kás- képző	közép- fok, érett- ségivel	felső- fokú	össze- sen
Roma származás															
Chi ² =91, p=0,000															
Roma	27	8	6		20	7	2	1	0	2	6	1	0	0	0
Nem roma	73	92	94	100	80	93	98	99	100	98	94	99	100	100	100
Összesen	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Apa iskolai végzettsége															
Chi ² =177, p=0,000															
Legfeljebb 8 általános	90	72	52	33	81	78	55	31	15	50	70	51	29	15	29
Középfok, érettségi nélkül	9	25	35	30	16	17	37	41	38	35	25	38	40	31	37
Középfok, érettséggel	1	2	9	37	2	4	7	22	29	12	5	8	23	30	23
Felsőfokú	1	0	4		1	1	1	6	18	3		3	7	24	11
Összesen	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

(A táblázat folytatása a következő oldalon.)

(Folytatás.)
(%)

Megnevezés	Szekunder					Alsó primer					Felső primer				
	leg- feljebb 8 álta- lános	szak- mun- kás- képző	közép- fok, érett- ségivel	felső- fokú	össze- sen	leg- feljebb 8 álta- lános	szak- mun- kás- képző	közép- fok, érett- ségivel	felső- fokú	össze- sen	leg- feljebb 8 álta- lános	szak- mun- kás- képző	közép- fok, érett- ségivel	felső- fokú	össze- sen
	Chi ² =174, p=0,000					Anyai iskolai végzettsége Chi ² =1798 p=0,000					Chi ² =692, p=0,000				
Legfeljebb 8 általános Középfok, érettségi nélkül Középfok, érettséggel Felsőfokú Összesen	94	82	65	47	88	85	62	36	15	56	66	60	33	17	33
	4	14	18	17	8	10	27	30	24	25	21	28	28	20	26
	2	4	15	36	4	5	9	29	39	16	12	11	32	41	31
		0	3		0	1	1	5	21	3	1	2	7	22	10
	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Részt vett-e az elmúlt 4 hétben valamilyen képzésben?															
Igen Nem Összesen	Chi ² =1, p=0,992					Chi ² =5, p=0,191					Chi ² =12, p=0,007				
	16	16	16	36	16	7	5	7	6	6	5	9	11	12	11
	84	84	84	64	84	93	95	93	94	94	95	91	89	88	89
	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Részt vett-e munkahelyi képzésen?															
Igen Nem Összesen	Chi ² =4, p=0,340					Chi ² =4, p=0,295					Chi ² =46, p=0,000				
	48	46	53	60	48	29	28	29	27	28	35	33	44	51	44
	52	54	47	40	52	71	72	71	73	72	65	67	56	49	56
	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
(A táblázat folytatása a következő oldalon.)															

(A táblázat folytatása a következő oldalon.)

(Folytatás.)

(%)

Megnevezés	Szekunder					Alsó primer				Felső primer					
	leg- feljebb 8 álta- lános	szak- mun- kás- képző	közép- fok, érett- ségivel	felső- fokú	össze- sen	leg- feljebb 8 álta- lános	szak- mun- kás- képző	közép- fok, érett- ségivel	felső- fokú	össze- sen	leg- feljebb 8 álta- lános	szak- mun- kás- képző	közép- fok, érett- ségivel	felső- fokú	össze- sen
Igen Nem Összesen	Volt megtakarítása?														
	Chi²=8, p=0,046					Chi²=51 p=0,000					Chi²=68, p=0,000				
	4	5	8		4	9	14	16	13	14	8	19	27	33	27
	96	95	92	100	96	91	86	84	87	86	92	81	73	67	73
	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	Hány éve dolgozik jelenlegi munkájában?														
4 vagy kevesebb éve 5–9 éve 10–19 éve 20 vagy több éve Összesen	Chi²=7, p=0,610					Chi²=113, p=0,000					Chi²=53 p=0,000				
	89	87	90	93	89	51	44	51	56	48	53	37	35	39	37
	5	7	8	7	6	19	24	24	26	23	26	25	25	28	26
	4	5	1	4	4	21	21	18	17	20	13	25	25	23	24
	2	1	1	2	2	9	10	7	1	9	8	13	15	9	13
	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Végez-e irányító tevékenységet?															
Igen Nem Összesen	Chi²=12, p=0,007					Chi²=65, p=0,000					Chi²=50, p=0,000				
	1	2	4	7	2	3	5	7	13	5	7	13	15	23	16
	99	98	96	93	98	97	95	93	87	95	93	87	85	77	84
Összesen	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Igen Nem Összesen	Közfoglalkoztatott?														
	Chi²=7, p=0,061					Chi²=127, p=0,000					Chi²=9, p=0,035				
	66	66	60	28	65	7	3	2	0	3	4	3	2	1	2
	34	34	40	72	35	93	97	98	100	97	96	97	98	99	98
Összesen	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

(A táblázat folytatása a következő oldalon.)

(Folytatás.)

Megnevezés	Szekunder					Alsó primer					Felső primer					(%)
	leg- feljebb 8 álta- lános	szak- mun- kás- képző	közép- fok, érett- ségivel	felső- fokú	össze- sen	leg- feljebb 8 álta- lános	szak- mun- kás- képző	közép- fok, érett- ségivel	felső- fokú	össze- sen	leg- feljebb 8 álta- lános	szak- mun- kás- képző	közép- fok, érett- ségivel	felső- fokú	össze- sen	
	Chi²=1, p=0,710					Chi²=46, p=0,000					Chi²=4, p=0,223					
Igen	32	29	29	5	31	5	3	2	0	3	2	2	2	1	1	
Nem	68	71	71	95	69	95	97	98	100	97	98	98	98	99	99	
Összesen	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	
Egy évvel ezelőtt közfoglalkoztatott volt?																
Chi²=6, p=0,100																
Igen	34	28	28	23	32	9	5	5	4	5	5	2	2	1	2	
Nem	66	72	72	77	68	91	95	95	96	95	95	98	98	99	98	
Összesen	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	
Határozatlan idejű szerződése van?																
Chi²=1, p=0,812																
Igen	27	28	26	18	27	85	91	92	94	90	90	93	96	95	95	
Nem	73	72	74	82	73	15	9	8	6	10	10	7	4	5	5	
Összesen	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	
Egy évnél rövidebb határozott idejű szerződése van?																
Chi²=1, p=0,805																
Igen	71	70	70	82	71	15	9	7	5	9	10	7	4	4	5	
Nem	29	30	30	18	29	85	91	93	95	91	90	93	96	96	95	
Összesen	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	

(A táblázat folytatása a következő oldalon.)

(Folytatás.)

(%)															
Megnevezés	Szekunder					Alsó primer					Felső primer				
	leg- feljebb 8 álta- lános	szak- mun- kás- képző	közép- fok, érett- ségivel	felső- fokú	össze- sen	leg- feljebb 8 álta- lános	szak- mun- kás- képző	közép- fok, érett- ségivel	felső- fokú	össze- sen	leg- feljebb 8 álta- lános	szak- mun- kás- képző	közép- fok, érett- ségivel	felső- fokú	össze- sen
	Jogosult szabadság kivételére?														
Igen Nem Összesen	Chi ² =7, p=0,081					Chi ² =30, p=0,000					Chi ² =29, p=0,000				
	74	83	79	83	77	91	95	93	95	94	91	96	95	95	95
	26	17	21	17	23	9	5	7	5	6	9	4	5	5	5
	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Jogosult betegszabadság kivételére?															
Igen Nem Összesen	Chi ² =7, p=0,081					Chi ² =30, p=0,000					Chi ² =29, p=0,000				
	68	76	76	83	71	84	88	88	89	87	80	90	90	90	90
	32	24	24	17	29	16	12	12	11	13	20	10	10	10	10
	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Szabadságra tud menni, ha szükséges?															
Igen Nem Összesen	Chi ² =3, p=0,383					Chi ² =8, p=0,049					Chi ² =30, p=0,000				
	60	56	57	28	59	48	52	51	58	51	51	55	61	68	62
	40	44	43	72	41	52	48	49	42	49	49	45	39	32	38
	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Működik szakszervezet a munkahelyén?															
Igen Nem Összesen	Chi ² =8, p=0,050					Chi ² =17, p=0,001					Chi ² =36, p=0,000				
	1	3	7		2	14	17	18	11	17	13	27	34	33	32
	99	97	93	100	98	86	83	82	89	83	87	73	66	67	68
	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

(A táblázat folytatása a következő oldalon.)

(Folytatás.)

Megnevezés	Szekunder					Alsó primer					Felső primer					össze- sen
	leg- feljebb 8 álta- lános	szak- mun- kás- képző	közép- fok, érett- ségivel	felső- fokú	össze- sen	leg- feljebb 8 álta- lános	szak- mun- kás- képző	közép- fok, érett- ségivel	felső- fokú	össze- sen	leg- feljebb 8 álta- lános	szak- mun- kás- képző	közép- fok, érett- ségivel	felső- fokú		
	Tagja-e szakszervezetnek?															
Igen Nem Összesen	Chi ² =5, p=0,203					Chi ² =17, p=0,001					Chi ² =13, p=0,004					
	0	1			0	4	6	7	3	6	4	11	14	10	12	
	100	99	100	100	100	96	94	93	97	94	96	89	86	90	88	
	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	
Igen Nem Összesen	Rész munkaidőben dolgozik?															
	Chi ² =1, p=0,836					Chi ² =29 p=0,000					Chi ² =12, p=0,008					
	6	5	8		6	9	6	8	7	7	6	5	5	4	5	
	94	95	92	100	94	91	94	92	93	93	94	95	95	96	95	
	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	
Igen Nem Összesen	Többműszakos munkarendben dolgozik?															
	Chi ² =10, p=0,019					Chi ² =16 p=0,001					Chi ² =174, p=0,000					
	4	6	6	43	5	29	28	30	22	29	24	30	18	6	17	
	96	94	94	57	95	71	72	70	78	71	76	70	82	94	83	
	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	
Igen Nem Összesen	Rendszeresen kedvezőtlen munkarendben dolgozik?															
	Chi ² =2, p=0,627					Chi ² =27 p=0,000					Chi ² =182, p=0,000					
	3	6	7		4	19	19	24	19	21	31	25	13	6	13	
	97	94	93	100	96	81	81	76	81	79	69	75	87	94	87	
	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	

(A táblázat folytatása a következő oldalon.)

(Folytatás.)

(%)

Megnevezés	Szekunder					Alsó primer					Felső primer				
	leg- feljebb 8 álta- lános	szak- mun- kás- képző	közép- fok, érett- ségivel	felső- fokú	össze- sen	leg- feljebb 8 álta- lános	szak- mun- kás- képző	közép- fok, érett- ségivel	felső- fokú	össze- sen	leg- feljebb 8 álta- lános	szak- mun- kás- képző	közép- fok, érett- ségivel	felső- fokú	össze- sen
	Kötött munkaidőben dolgozik?														
	Chi ² =2, p=0,485					Chi ² =36 p=0,000					Chi ² =23, p=0,000				
Igen	90	91	93	70	91	92	90	86	82	89	84	86	81	76	81
Nem	10	9	7	30	9	8	10	14	18	11	16	14	19	24	19
Összesen	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	Fizikailag veszélyeztetették a munkahelyén?														
	Chi ² =4, p=0,241					Chi ² =83 p=0,000					Chi ² =31, p=0,000				
Igen	72	70	64	35	71	58	59	48	42	55	35	43	38	33	37
Nem	28	30	36	65	29	42	41	52	58	45	65	57	62	67	63
Összesen	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	Lelkileg veszélyeztetették a munkahelyén?														
	Chi ² =1, p=0,764					Chi ² =1 p=0,763					Chi ² =11, p=0,013				
Igen	9	6	7		8	15	15	16	14	16	15	14	19	22	19
Nem	91	94	93	100	92	85	85	84	86	84	85	86	81	78	81
Összesen	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	Tart-e attól, hogy elveszti a munkáját?														
	Chi ² =4, p=0,239					Chi ² =35 p=0,000					Chi ² =65, p=0,000				
Igen	65	59	63	76	63	37	31	28	23	31	41	26	20	15	20
Nem	35	41	37	24	37	63	69	72	77	69	59	74	80	85	80
Összesen	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

(A táblázat folytatása a következő oldalon.)

(Folytatás.)

Megnevezés	Szekunder					Alsó primer					Felső primer					(%)
	leg- feljebb 8 álta- lános	szak- mun- kás- képző	közép- fok, érett- ségivel	felső- fokú	össze- sen	leg- feljebb 8 álta- lános	szak- mun- kás- képző	közép- fok, érett- ségivel	felső- fokú	össze- sen	leg- feljebb 8 álta- lános	szak- mun- kás- képző	közép- fok, érett- ségivel	felső- fokú	össze- sen	
	Érte-e valamilyen diszkrimináció a munkabelyén?															
Igen Nem Összesen	Chi²=8, p=0,039					Chi²=20 p=0,000					Chi²=2, p=0,481					
	10	5	2		8	5	3	3	3	3	2	3	2	1	2	
	90	95	98	100	92	95	97	97	97	97	98	97	98	99	98	
	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	
Mezőgazdaság Ipar Szolgáltatás Összesen	Melyik szektorban dolgozik?															
	Chi²=5, p=0,579					Chi²=309 p=0,000					Chi²=45, p=0,000					
	17	12	17	54	16	7	5	2	2	3	4	4	1	2	1	
	22	25	30	11	24	46	51	36	36	24	45	16	26	23	17	
	61	63	52	35	61	47	44	62	62	74	51	80	73	76	82	
100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	
Igen Nem Összesen	Állami, önkormányzati tulajdonú munkabelyen dolgozik?															
	Chi²=10, p=0,018					Chi²=61 p=0,000					Chi²=23, p=0,000					
	68	66	61	28	66	22	16	14	14	13	17	34	37	41	47	
	32	34	39	72	34	78	84	86	86	87	83	66	63	59	53	
100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	
Igen Nem Összesen	Magántulajdonú munkabelyen dolgozik?															
	Chi²=15, p=0,018					Chi²=64 p=0,000					Chi²=11, p=0,010					
	27	29	37	72	28	69	76	79	79	79	76	58	55	50	47	
	73	71	63	28	72	31	24	21	21	21	24	42	45	50	53	
100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	

(A táblázat folytatása a következő oldalon.)

(Folytatás.)

(%)

Megnevezés	Szekunder					Alsó primer					Felső primer				
	leg- feljebb 8 álta- lános	szak- mun- kás- képző	közép- fok, érett- ségivel	felső- fokú	össze- sen	leg- feljebb 8 álta- lános	szak- mun- kás- képző	közép- fok, érett- ségivel	felső- fokú	össze- sen	leg- feljebb 8 álta- lános	szak- mun- kás- képző	közép- fok, érett- ségivel	felső- fokú	össze- sen
Igen Nem Összesen	Külföldi tulajdonú munkahelyen dolgozik?														
	Chi ² =7, p=0,079					Chi ² =26 p=0,000					Chi ² =7, p=0,078				
	7	14	17	26	10	31	30	33	40	32	29	31	30	35	31
	93	86	83	74	90	69	70	67	60	68	71	69	70	65	69
Összesen	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Igen Nem Összesen	Tíznel többen dolgoznak a munkáltatónál?														
	Chi ² =3, p=0,440					Chi ² =73 p=0,000					Chi ² =10, p=0,015				
	89	88	90	81	89	84	82	76	73	80	92	91	86	88	87
	11	12	10	19	11	16	18	24	27	20	8	9	14	12	13
Összesen	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Igen Nem Összesen	Tíznel többen dolgoznak a településen?														
	Chi ² =6, p=0,133					Chi ² =91 p=0,000					Chi ² =6, p=0,096				
	85	83	88	81	85	81	79	72	67	76	81	85	83	85	84
	15	17	12	19	15	19	21	28	33	24	19	15	17	15	16
Összesen	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Budapest Megyei jogú város Többi város Község Összesen	Településtípus														
	Chi ² =6, p=0,778					Chi ² =272 p=0,000					Chi ² =143, p=0,000				
	1	2	2		1	10	9	18	18	12	22	11	20	28	21
	3		8		4					18	9		22	22	21
	27	30	22	43	28	30	32	30	30	31	28	31	31	28	30
	68	65	68	57	67	48	42	30	26	38	42	39	28	22	28
Összesen	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

(A táblázat folytatása a következő oldalon.)

(Folytatás.)
(%)

Megnevezés	Szekunder					Alsó primer					Felső primer				
	leg- jobb 8 álta- lános	szak- mun- kás- képző	közép- fok, érett- ségivel	felső- fokú	össze- sen	leg- jobb 8 álta- lános	szak- mun- kás- képző	közép- fok, érett- ségivel	felső- fokú	össze- sen	leg- jobb 8 álta- lános	szak- mun- kás- képző	közép- fok, érett- ségivel	felső- fokú	össze- sen
<i>Régió</i>															
Chi²=42, p=0,001					Chi²=169 p=0,000					Chi²=70, p=0,000					
Közép- Magyarország	7	6	8	42	7	22	20	32	32	24	45	26	33	43	35
Közép-Dunántúl	9	7	9		9	15	14	11	8	13	13	16	11	9	12
Nyugat- Dunántúl	7	9	8	36	8	10	13	13	16	13	4	12	11	10	10
Dél-Dunántúl	15	16	15	6	16	10	10	8	10	9	7	9	8	6	8
Észak- Magyarország	21	20	19		20	11	13	12	8	12	8	11	10	9	10
Észak-Alföld	29	25	25	5	27	17	17	12	13	15	13	13	13	11	13
Dél-Alföld	12	16	16	11	14	14	14	12	14	13	9	13	13	11	12
Összesen	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100